

JAWAPAN

BAB 1

Kedatangan Kuasa Barat

PBD 1.1 Kestabilan dan Kemakmuran Negara Kita

1. (a) negeri
(b) kedaulatan
(c) pembesar
(d) jajahan
(e) keamanan; kedaulatan
(f) kampung
(g) arahan; pembesar
2. (a) susun lapis
(b) bertulis
(c) Undang-undang 99 Perak
(d) Adat
(e) kesultanan
(f) kesukuan
3. (a) (i) Sistem pemerintahan Beraja
(ii) Yamtuan Besar
(iii) Kesukuan; kesultanan
(b) (i) tidak bertulis
(ii) Adat Perpatih; Adat Temenggung
(iii) Hukum Kanun Melaka; Undang-undang 99 Perak
(iv) Peraturan hidup; undang-undang adat
(c) (i) ekonomi; politik
(ii) Menstabilkan sistem pemerintahan
4. (a) perak
(b) melampun
(c) kayu gaharu
(d) tikar
5. (a) (i) bijih timah, emas dan perak
(ii) kayu-kayan, kapur barus, rotan, damar, getah jelutong, kayu gaharu dan kayu cendana
(iii) sirip ikan yu, timun laut, rumpai laut dan mutiara
(b) (i) tikar dan bakul
(ii) membuat perahu, membuat perabot daripada rotan
(iii) menenun kain pua dan menyulam selendang
(c) (i) pelabuhan, mata wang, sistem percukaian
(ii) Menstabilkan sistem pemerintahan
6. (a) (i) Johor
(ii) Kedah
(iii) Melaka
(b) Syahbandar
(c) (i) Kepul
(ii) Leng
(iii) Cupak
(d) Mata wang emas Kelantan atau duit kijang.
(e) Sumber pendapatan pemerintah dan akan disalurkan untuk memakmurkan negeri.

7. (a) keluarga
(b) berakhlak mulia
(c) pantang larang
(d) kemahiran
(e) adat resam
(f) berkawan

8. (a) ✓
(b) ✗ / madrasah
(c) ✗ / bahasa Arab
(d) ✓
(e) ✓

PBD 1.2 Faktor Kedatangan Kuasa Barat ke Negara Kita

9. (a) England; monopoli
(b) Belanda; Perancis
(c) British; jajahan
10. (a) Kuasa Barat ingin mendapatkan bahan mentah seperti rempah-ratus, minyak wangi, emas, perak, batu permata, gading, hasil hutan serta barangan mewah dari China seperti teh, sutera dan tembikar.
(b) Emas, perak, bijih timah, dan rempah-ratus yang diperlukan oleh pedagang China boleh didapati di Kepulauan Melayu. Kepulauan Melayu sesuai menjadi pusat pengumpulan kerana terletak di tengah-tengah laluan perdagangan antara India dan China.
(c) Waktu pelayaran ditentukan oleh angin monsun Barat Daya dan angin monsun Timur Laut. Kuasa Barat memerlukan pelabuhan untuk dijadikan tempat berlindung sementara menunggu peralihan angin monsun. Pelabuhan persinggahan memudahkan kapal berlabuh, mengisi bekalan air, makanan serta membaiki kapal sebelum mereka belayar ke Canton.
(d) Portugis merupakan kuasa Barat yang berusaha menyebarkan agama Kristian ke negara kita. Matlamat penjajahan mereka diungkap sebagai *Gold, Gospel, and Glory* iaitu Kekayaan, Keagamaan, dan Kemasyhuran.
11. (a) (i) Jerman
(ii) Perancis
(b) Barangan dapat dikeluarkan secara besar-besaran. Kawasan pasaran yang lebih luas perlu dicari.
(c) Kuasa Barat memerlukan pusat perdagangan dan menguasai tanah jajahan yang dapat membekalkan bahan mentah bagi keperluan kilang perusahaan mereka.
12. (a) Mendapatkan barang mewah dari China.
(b) Memerlukan pusat pengumpulan bahan mentah tempatan.
(c) Memerlukan pelabuhan persinggahan.
(d) Menyebarkan agama Kristian.
(e) Keperluan kesan daripada Revolusi Perindustrian.
(f) Keperluan getah asli kesan perkembangan industri kereta.
(g) Kesuburan tanah dan kekayaan hasil bumi negara kita.
(h) Keperluan bijih timah kesan perkembangan industri mengetin.

- (i) Pembukaan Terusan Suez telah mempercepatkan urusan perdagangan.
- (j) Ciptaan kapal wap memudahkan pengangkutan.
- (k) Persaingan kuasa-kuasa Barat untuk mendapatkan tanah jajahan.
- (l) Ciptaan telegraf memudahkan perhubungan.
- (m) Merasionalkan peluasan kuasa melalui slogan "Beban Orang Putih".

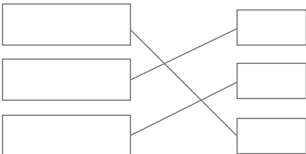
1.3 Persaingan Kuasa Barat untuk Mendapatkan Tanah Jajahan

13. (a) Jerman
(b) Britain
(c) Perancis
(d) Rusia
(e) Amerika Syarikat
(f) Sepanyol
(g) Belanda
(h) Keluarga Brooke
(i) Portugis
(j) Syarikat Borneo Utara British (SBUB)

1.4 Perbezaan Strategi Kuasa Barat untuk Menguasai Negara Kita

14. (a) Parti Konservatif
(b) Parti Liberal
(c) campur tangan
(d) pentadbiran
(e) pedagang
(f) pelaburan
(g) Harry Ord
(h) naungan
15. (a) Pakatan
(b) Serangan fizikal
(c) Manipulasi
(d) Pajakan
(e) Tipu helah
(f) Ugutan/ Desakan

16. (a)

17. (a) • British campur tangan di Perak dengan mengiktiraf Raja Abdullah sebagai Sultan Perak.
• British menggunakan peristiwa rompakan lanun/ serangan ke atas rumah api di Tanjung Rochado sebagai alasan untuk campur tangan di Selangor.
• British mengambil kesempatan konflik di antara Dato' Bandar dan Dato' Kelana untuk campur tangan di Sungai Ujong.
- (b) • British berjaya menduduki Pulau Pinang setelah Francis Light melakukan tipu helah ke atas Sultan Kedah.
- (c) • British berjaya menguasai Melaka setelah berpakat dengan Belanda dalam Perjanjian Inggeris-Belanda 1824.
- (d) • British membuat ugutan terhadap Sultan Selangor dan Sultan Pahang agar baginda menerima Residen British bagi menasihati baginda dalam hal-hal pentadbiran.

- James Brooke Berjaya menduduki Sarawak setelah mendesak Sultan Brunei supaya mengiktiraf beliau sebagai Raja Sarawak.
- (e) • British memeterai perjanjian dengan Sultan Perak, Sultan Selangor, Sultan Pahang dan Yamtuan Seri Menanti agar baginda menerima naungan British.
- James Brooke menguasai Sarawak melalui perjanjian dengan Sultan Brunei.
- (f) • British berjaya menguasai Sabah melalui pajakan dan pemberian Piagam Diraja kepada SBUB.
- (g) • Menyerang Penghulu Dol Said bagi memelihara kuasanya di Naning.
- Membedil ibu negeri Terengganu supaya Sultan Omar tidak mencampuri masalah Perang Saudara di Pahang.

18. Pada 30 Januari 1819, Stamford Raffles memaksa Temenggung Abdul Rahman menandatangani perjanjian yang membenarkan British membuka petempatan di Singapura. Perjanjian tersebut memerlukan pengesahan Sultan Johor. Stamford Raffles mendapat maklumat tentang masalah pewarisan takhta kerajaan Johor. Stamford Raffles mengiktiraf Tengku Hussein sebagai sultan Johor yang sah dengan syarat Sultan Hussein mengiktiraf perjanjian Stamford Raffles dengan Temenggung Abdul Rahman. Pada 6 Februari 1819, Sultan Hussein mengiktiraf perjanjian tersebut yang membolehkan British bertapak secara rasmi di Singapura.

Usaha yang boleh dilakukan bagi menangkis kemaraan kuasa Barat ialah bersatu hati, menyatukan rakyat, mengutamakan kepentingan negara, bermusyawarah, memantapkan sistem pentadbiran, mengetahui muslihat dan strategi kuasa Barat, dan mengutamakan sistem pertahanan.

(Mana-mana jawapan yang munasabah)

- 19 Berdasarkan penilaian guru.

Power PT3

Bahagian A

1. B 2. B 3. C 4. D 5. A
6. B 7. D 8. D 9. D 10. A

Bahagian B

1. (a) • Perkembangan industri kereta dan ciptaan tayar meningkatkan permintaan terhadap getah asli.
• Kesuburan tanah dan kekayaan hasil bumi.
• Pengenalan industri mengetin meningkatkan permintaan terhadap bijih timah.
• Ciptaan kapal wap dapat membawa muatan yang lebih banyak / menyebabkan perjalanan menjadi lebih cepat.
• Ciptaan telegraf membolehkan ahli perniagaan di benua Eropah dan Amerika Syarikat menghubungi ejen dan wakil mereka di Tanah Melayu dengan cepat.
(Pilih mana-mana tiga jawapan)
- (b) (i) Brooke menguasai wilayah Sarawak/ berusaha meluaskan kawasan pemerintahannya hingga ke sempadan Brunei pada tahun 1853-1905.
(ii) Syarikat Borneo Utara British (SBUB) membeli wilayah-wilayah Sabah daripada Sultan Brunei dan Sultan Sulu.
(iii) Belanda berusaha mendapatkan seluruh Kepulauan Hindia Timur.
(iv) British menjadikan Kesultanan Brunei sebagai negeri naungan British.
- (c) • Kekayaan negara untuk kepentingan rakyat.

- Bersatu padu menghalang kemaraan kuasa luar.
- Kepemimpinan yang bijak menghadapi cabaran kuasa Barat.
- Sentiasa berwaspada terhadap muslihat kuasa luar.
(*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

2. (a) (i) Berperang dengan penduduk di Pulau Pangkor (1650) / Kuala Perak (1651) untuk memonopoli perdagangan bijih timah.
- (ii) Berperang dengan angkatan Selangor dan Rembau pada tahun 1763 kerana bimbang penguasaan Selangor ke atas Selat Melaka.
- (iii) Menyerang angkatan Johor dan Selangor pada tahun 1784 kerana masalah perebutan perairan Selat Melaka.
- (b) • Manipulasi masalah pewarisan takhta Kesultanan Johor untuk menduduki Singapura pada tahun 1819.
- Menggunakan perebutan takhta di Perak pada tahun 1871 untuk campur tangan di Perak.
- Menggunakan serangan lanun ke atas kapal dagangnya berhampiran Kuala Langat sebagai alasan untuk campur tangan di Selangor.
- Mengambil kesempatan untuk campur tangan di Negeri Sembilan berikutan konflik antara pembesar di Sungai Ujong.
- (c) • Menyatupadukan penduduk.
- Mengambil tahu tentang tindak tanduk kuasa British.
- Memberi kesedaran kepada rakyat tentang muslihat British.
(*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

Bahagian C

1. (a) (i) • Aktiviti perdagangan yang pesat memperkembangkan bidang percukaian.
- Cukai ialah bayaran yang dikenakan ke atas hasil perlombongan, pertanian, hasil hutan dan perdagangan.
- Cukai menjadi sumber pendapatan pemerintah dan akan disalurkan untuk memakmurkan negeri.
[Mak. 3m]
- (ii) • Pada awalnya, pedagang menggunakan sistem barter (tukar barang) dalam urusan perdagangan.
- Kemudian, mata wang logam daripada timah dan emas digunakan dalam urusan perdagangan.
- Negeri-negeri Melayu mengeluarkan mata wang logam masing-masing.
- Contohnya, Kedah mengeluarkan mata wang emas.
- Wang emas Kelantan dipanggil Kijang.
- Mata wang Terengganu dipanggil Duit Pitih.
[Mak. 3m]
- (b) Pendidikan formal masyarakat Melayu tradisional
- Bercorak Islam dan menekankan ilmu keagamaan.
 - Dilaksanakan di istana, masjid, surau, pondok dan madrasah.
 - Pendidikan formal di istana ialah mempelajari hal pentadbiran negara dan sistem politik.
 - Pendidikan formal di masjid dan surau mengajar cara bacaan dalam solat, tajwid, hadis, fekah dan usuluddin.
 - Pendidikan pondok mengajar al-Quran, ilmu hadis dan bahasa Arab.
 - Pendidikan madrasah mempunyai sukatan pelajaran, dilaksanakan secara kelas, mempunyai tahap

permulaan, pertengahan dan pengkhususan, diawasi oleh mudir (guru besar) dan diselia oleh jawatankuasa kewangan.

Pendidikan formal masyarakat hari ini

- Proses pengajaran-pembelajaran yang dilaksanakan secara rasmi mengikut sistem yang ditetapkan oleh kerajaan.
- Proses ini berlaku di dalam institusi yang mempunyai struktur dari segi kronologi dan hierarki yang bermula dari sekolah rendah hingga ke peringkat universiti dan mempunyai kurikulum yang disahkan oleh pihak berkuasa.
- Termasuk kursus-kursus pra-perkhidmatan di dalam bidang profesional dan teknikal seperti latihan perguruan, perhotelan dan kejururawatan.
- Proses pendidikan formal pada masa kini berakhir dengan penganugerahan sijil, diploma dan ijazah.
[Mak. 8m]

- (c) • Membasmi buta huruf.
- Mendapat ilmu pengetahuan.
- Mendapat pekerjaan yang baik.
- Meningkatkan taraf hidup.
- Memupuk keyakinan diri.
- Menjadi insan mulia dan berguna.
[Mak. 6m]

Power KBAT

1. Pengangkutan laut.
2. Membolehkan barang dagangan dibawa dari satu tempat ke tempat lain. Membekalkan bahan mentah secara pukal untuk kegiatan perdagangan.
3. Halangan fizikal seperti laut yang sempit dan sukar dilalui kapal besar. Halangan cuaca seperti laut bergelora dan jerebu. Masalah keselamatan seperti ancaman lanun dan pencerobohan perairan. Risiko pelanggaran antara kapal dan pencemaran laut.
4. Pengangkutan udara. Kaedah yang cepat dan efisien. Risiko kerosakan, kehilangan, dan kecurian rendah. Boleh menghubungi kawasan pedalaman dan terpencil. Mengurangkan kos pergudangan kerana bekalan stok dapat dihantar dengan cepat dan tidak perlu disimpan dengan banyak.
(*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

Pentadbiran Negeri-negeri Selat

Peluasan Kuasa British di Pulau Pinang, Singapura dan Melaka

1. (a) Kedah
 - (b) Lingga
 - (c) Batu Uban
 - (d) Johor Riau
 - (e) Temenggung Abdul Rahman
 - (f) gambir
 - (g) Portugis
 - (h) Belanda
2. (a) teh
 - (b) rempah ratus
 - (c) emas
 - (d) pusat

- (e) tiupan angin monsun Barat Daya
 - (f) monsun Timur Laut
 - (g) pelabuhan persinggahan
 - (h) kemudahan membaiki kapal
 - (i) India
 - (j) Perancis
3. (a) Sultan Muhammad Jiwa
(b) Tunku Abdullah
(c) berpakat dengan Bugis di Selangor
(d) SHTI
(e) Edward Monckton
(f) SHTI tidak memberi jaminan untuk melindungi Kedah daripada ancaman musuh
(g) penghantaran bunga emas dari Kedah
(h) mendapatkan bantuan ketenteraan dan SHTI melindungi Kedah daripada ancaman Siam
(i) menandatangani Perjanjian Inggeris-Kedah
(j) *Prince of Wales Island*
(k) Georgetown
4. (a) Belanda
(b) Singapura
(c) utara Selat Melaka
(d) Selat Sunda
5. (a) William Farquhar
(b) Temenggung Abdul Rahman
(c) pengesahan
(d) Sultan Abdul Rahman
(e) Belanda
(f) pewarisan
(g) Tengku Hussein
(h) Sultan Johor Riau
6. (a) Tengku Abdul Rahman
(b) Lingga
(c) Pahang
(d) Bugis
(e) Riau
(f) Stamford Raffles
(g) Singapura
7. (a) Stamford Raffles
(b) Petempatan British di Singapura diiktiraf.
(c) Bendera *Union Jack* dikibarkan di Singapura pada 13 Februari 1819.
(d) William Farquhar dilantik sebagai Residen Singapura yang pertama.
(e) John Crawfurd
(f) Singapura diserahkan kepada British untuk selamanya.
(g) Sultan dan Temenggung hilang kedaulatan ke atas Singapura.
(h) Sultan dan Temenggung diberi bayaran pampasan dan pensyen bulanannya seumur hidup.
8. (a) Belanda
(b) British
(c) British
(d) Belanda
(e) Belanda
(f) British
9. Faktor Pakatan British dan Belanda
(a) Menamatkan pertikaian berkaitan pendudukan Singapura oleh British.
(b) Dasar persahabatan British dan Belanda di Eropah.

- (c) Belanda tidak mahu terbeban dengan masalah kewangan yang semakin lemah selepas Perang Napoleon.

Kesan Pakatan British dan Belanda

- (a) Pakatan British dan Belanda menyebabkan termeterainya Perjanjian London 1824 atau Perjanjian Inggeris-Belanda 1824.
- (b) Perjanjian ini bertujuan menamatkan pertikaian dan hubungan tegang antara dua kuasa Eropah tersebut demi menjaga kepentingan masing-masing di Alam Melayu.
- (c) Melalui perjanjian ini juga, British dapat menguasai Melaka apabila berlaku pertukaran wilayah antara British dengan Belanda.

PBD 2.2 Perjanjian London 1824 dan Kesannya terhadap Alam Melayu

10. British

- (a) Sumatera
 - (b) Bangkahulu
 - (c) Riau Lingga
- Belanda
- (a) British
 - (b) Melaka
 - (c) Tanah Melayu

11. (a) Selat Melaka dan Selat Singapura dijadikan sempadan memisahkan wilayah pengaruh British dan wilayah pengaruh Belanda di Alam Melayu. Negeri-negeri Tanah Melayu menjadi wilayah pengaruh British. Hindia Timur (Kepulauan Indonesia) menjadi wilayah pengaruh Belanda.
- (b) Singapura menjadi tanah jajahan British. Pada tahun 1911, Belanda menghapuskan institusi Kesultanan Riau Lingga yang diterajui oleh Sultan Abdul Rahman. Pemerintahan wilayah Riau Lingga diletakkan di bawah Residen Riau. Bendahara Tun Ali mengisytiharkan Pahang berdaulat dan bebas daripada Kesultanan Johor Riau.
- (c) British yang menguasai Pulau Pinang, Melaka dan Singapura turut menguasai perdagangan di Selat Melaka. Pengunduran Belanda daripada Tanah Melayu membolehkan British meluaskan kuasanya ke negeri-negeri Melayu tanpa halangan kuasa Barat yang lain.

PBD 2.3 Pembentukan Negeri-negeri Selat

12. (a) Melaka
(b) Singapura
(c) Melaka
(d) Pulau Pinang
(e) Pulau Pinang
(f) Singapura
(g) Singapura
(h) Pulau Pinang
13. (a) British dapat menjimatkan kos pentadbiran.
(b) Pentadbiran Pulau Pinang, Singapura, dan Melaka dapat diseragamkan.
(c) British dapat menguasai keseluruhan Selat Melaka.
(d) Taraf pelabuhan bebas Negeri-negeri Selat berjaya menarik kedatangan pedagang tempatan dan pedagang asing.
(e) Negeri-negeri Selat dijadikan pusat pengumpulan hasil bumi Alam Melayu.
(f) Negeri-negeri Selat menjadi pintu masuk bagi buruh luar

untuk pembangunan ekonomi British di negeri-negeri Melayu.

2.4 Pentadbiran Negeri-negeri Selat

14. (a) Gabenor dibantu oleh Residen Konsulor.
(b) Pulau Pinang menjadi pusat pentadbiran yang pertama.
(c) Pusat pentadbiran berpindah ke Singapura pada tahun 1832.
(d) Pejabat India tidak mampu mentadbir Negeri-negeri Selat dengan baik berikutan pemberontakan di India.
(e) Pejabat India tidak memberikan perhatian bagi melindungi saudagar Negeri-negeri Selat.
(f) Sikap Pejabat India menimbulkan rasa tidak puas hati dalam kalangan saudagar Negeri-negeri Selat.
(g) Pejabat India gagal mengawal masalah rompakan terhadap kapal dagang dan pertelingkahan kumpulan Cina di Negeri-negeri Selat.
(h) Pejabat India mahu menjadikan mata wang rupee India sebagai mata wang rasmi Negeri-negeri Selat.
(i) Cadangan Pejabat India mengenakan cukai pelabuhan di Negeri-negeri Selat akan menjejaskan taraf pelabuhan bebas.
(j) Hasrat Pejabat India untuk menjadikan Negeri-negeri Selat tempat pembuangan banduan akan menjejaskan imej Negeri-negeri Selat.
15. (a) Penjajahan pemikiran berlaku apabila seseorang individu dipengaruhi pemikiran melalui media massa seperti filem, muzik, kesenian dari negara lain. Individu juga akan dipengaruhi oleh laman sosial seperti Facebook. Sebagai contoh, ramai generasi muda hari ini terpengaruh dengan budaya Korea melalui muzik K-pop. Penjajahan lain yang berlaku pada zaman kini ialah penjajahan ekonomi. Sesebuah negara akan kehilangan kedaulatan jika negara itu meminta bantuan kewangan atau pinjaman dari negara lain. Bantuan kewangan yang diterima oleh sesebuah negara membolehkan kuasa asing atau negara peminjam campur tangan dalam hal negara tersebut.
(b) Kita hendaklah mengamalkan pemikiran yang rasional dan bijak membezakan perkara yang baik dengan yang buruk. Di samping itu, generasi muda haruslah mempunyai jati diri yang kukuh dan berbangga dengan identiti budaya dan tradisi kita sendiri. Kita tidak seharusnya mengagung-agungkan budaya negara lain. Generasi muda juga hendaklah belajar bersungguh-sungguh menimba ilmu pengetahuan dan meningkatkan pelbagai kemahiran untuk memajukan diri sekaligus mengukuhkan ekonomi negara. Kita haruslah mengasah bakat kreatif dan inovatif untuk bersaing dengan negara lain dalam semua bidang ekonomi.

16. Berdasarkan penilaian guru.

Power PT3

Bahagian A

1. A	2. D	3. C	4. A	5. D
6. C	7. B	8. C	9. B	10. B

Bahagian B

1. (a) • British berundur dari Sumatera.
• British menyerahkan Bangkokulu kepada Belanda.
• British berjanji tidak akan membuka petempatan baharu di Kepulauan Riau Lingga dan kepulauan lain di selatan Singapura.
• Belanda mengiktiraf petempatan British di Singapura.

- Belanda menyerahkan Melaka dan jajahan takluknya kepada British.
- Belanda berjanji tidak akan membuka petempatan baharu di Tanah Melayu.
(Pilih mana-mana empat jawapan)
- (b) • Singapura menjadi tanah jajahan British.
• Belanda menamatkan Kesultanan Riau Lingga dengan menggantikannya dengan pemerintahan Residen Riau.
• Bendahara Tun Ali mengisytiharkan Pahang bebas daripada Kesultanan Johor Riau.
- (c) • Selat Melaka berada di bawah penguasaan British.
• British menguasai sepenuhnya perdagangan di Selat Melaka.
• Pengunduran Belanda dari Tanah Melayu membuka peluang kepada British untuk meluaskan kuasa ke negeri-negeri Melayu.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)

2. (a) (i) Menjimatkan kos pentadbiran.
(ii) Menyeragamkan pentadbiran.
(iii) Menguasai perdagangan di Selat Melaka.
- (b) • Gagal mengawal keselamatan di Negeri-negeri Selat.
• Tidak memberi perhatian bagi melindungi kepentingan saudagar Negeri-negeri Selat.
• Cadangan cukai pelabuhan mengancam status pelabuhan bebas Negeri-negeri Selat.
• Menjadikan Negeri-negeri Selat tempat pembuangan banduan.
- (c) • Menggubal undang-undang untuk meringankan beban penduduk setempat.
• Membantah undang-undang yang menindas penduduk setempat.
• Menyokong undang-undang yang membawa kesejahteraan.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)

Bahagian C

1. (a) • Sultan Mahmud III mempunyai dua orang putera.
• Putera sulung merupakan Tengku Hussein.
• Putera bongsu ialah Tengku Abdul Rahman.
• Pada tahun 1812, Sultan Mahmud Shah III mangkat.
• Tengku Abdul Rahman hadir semasa pemakaman Almarhum Sultan di Lingga.
• Tengku Hussein tidak dapat menghadirkan diri semasa pemakaman Almarhum Sultan Mahmud kerana berada di Pahang ketika itu.
• Tengku Abdul Rahman dilantik sebagai Sultan Johor Riau yang mendapat pengiktirafan orang Bugis dan Belanda.
• Tengku Hussein berundur dan menetap di Riau setelah diketepikan.
[Mak. 6m]
- (b) • Perjanjian antara Stamford Raffles dengan Sultan Hussein dan Temenggung Abdul Rahman pada 6 Februari 1819.
• Petempatan British di Singapura diiktiraf.
• British menaikkan bendera Union Jack di Singapura pada 13 Februari 1819.
• William Farquhar dilantik sebagai Residen Singapura yang pertama.
• Perjanjian antara Residen Singapura, John Crawfurd dengan Sultan Hussein dan Temenggung Abdul Rahman pada 2 Ogos 1824.
• Singapura diserahkan kepada British buat selama-

- lamanya.
 - Sultan dan Temenggung hilang kedaulatan ke atas Singapura.
 - Sultan dan Temenggung diberikan bayaran pampasan dan pencen bulanan seumur hidup.
 - (c) • Sentiasa berwaspada terhadap muslihat kuasa luar.
 - Persengketaan membuka ruang kepada manipulasi kuasa luar.
 - Menyelesaikan persengketaan tanpa campur tangan luar.
 - Penting mematuhi warisan budaya.
 - Bertolak ansur demi kepentingan negara.
 - Sentiasa mempertahankan keistimewaan yang sedia ada.
- (Mana-mana jawapan yang munasabah)

Power KBAT

1. Pulau Pinang tidak lagi sesuai sebagai pelabuhan perdagangan kerana lokasinya terlalu jauh di utara. British memerlukan pelabuhan yang lebih strategik untuk bersaing dengan Belanda di Alam Melayu. Kebanyakan kapal dagang berlabuh di pelabuhan Betawi, Riau dan Lingga yang berada di bawah pengaruh Belanda. Kedudukan Singapura di selatan Semenanjung Tanah Melayu dapat mengawal kegiatan perdagangan Selat Melaka dan Selat Sunda. Singapura boleh memainkan peranan sebagai pusat pengumpulan hasil ekonomi Alam Melayu.
 2. Menstabilkan keadaan dalam negeri. Mengukuhkan kedudukan ekonomi negeri. Mewujudkan perpaduan rakyat yang erat. menguatkan jati diri. Sentiasa berwaspada terhadap kuasa luar. Menjalinkan hubungan baik dengan semua pihak.
- (Mana-mana jawapan yang munasabah)
3. Menjimatkan perbelanjaan, menyeragamkan pentadbiran, menguasai laluan perdagangan di antara India dengan China, mengukuhkan hubungan ekonomi dengan negeri-negeri Melayu dan menyaingi penguasaan Belanda di Alam Melayu.

Pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu

PBD 3.1 Kekayaan Hasil Bumi di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang

1. (a) Larut
- (b) Long Jaafar
- (c) Ngah Ibrahim
- (d) Klian Pauh
- (e) Klian Baru
- (f) pelombong Cina
- (g) Kuala Sepetang
- (h) Kinta
- (i) Ipoh
- (j) Pangkalan Peguh

2. Berdasarkan penilaian guru.

PBD 3.2 Peluasan Kuasa British di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang

3. (a) (i) Ghee Hin, Hai San
- (ii) hendak menguasai lombong bijih timah.
- (iii) perdagangan bijih timah di Negeri-negeri Selat.

- (b) (i) penggiliran
- (ii) Raja Di Hilir
- (iii) Sultan Ismail
- (iv) Raja Abdullah

4. (a) Perang Klang

- (b) (i) Memperoleh hak untuk mentadbir daerah Klang daripada Sultan Abdul Samad.
- (ii) Berjaya memajukan daerah Klang sebagai pusat pengeluaran bijih timah.
- (iii) Membuka lombong-lombong bijih timah di sekitar Ampang dan Kuala Lumpur.
- (iv) Mendapat sokongan kumpulan Hai San.

- (c) (i) Sebelum Klang diserahkan kepada Raja Abdullah, daerah Klang ditadbir oleh ayahanda beliau, Raja Sulaiman.
- (ii) Menuntut haknya ke atas daerah Klang.
- (iii) Mendapat sokongan kumpulan Ghee Hin.

5. (a) Raja Abdullah diiktiraf sebagai Sultan Perak.

- (b) Raja Ismail dibenarkan kekal sebagai Raja Muda. Beliau diberikan sebuah jajahan kecil untuk ditadbir.
- (c) Sultan menerima seorang Residen British yang akan menasihati baginda dalam semua urusan pentadbiran kecuali yang berkaitan dengan agama Islam dan adat istiadat Melayu.
- (d) Ngah Ibrahim diakui sebagai Orang Kaya Menteri Larut dan menerima seorang Penolong Residen.
- (e) British berkuasa penuh ke atas pungutan cukai di Perak.
- (f) British berjaya menguasai pendapatan negeri Perak.
- (g) Pembesar Melayu Perak hilang punca pendapatan.
- (h) British memperkenalkan pelbagai cukai baharu.
- (i) Penduduk setempat semakin tertindas.
- (j) British mula menguasai pentadbiran di Perak.

(Mana-mana jawapan yang munasabah)

6. (a) Sistem pemerintahan British secara tidak langsung di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang.

- (b) • Menasihati Raja-raja Melayu dalam semua hal ehwal pentadbiran kecuali yang berkaitan dengan agama Islam dan adat istiadat Melayu.
- Memastikan semua nasihat Residen dipatuhi dan diikuti.
- (c) • Kedudukan sultan dan pembesar negeri dikekalkan.
- Nasihat Residen British mesti diterima.
- Sultan tidak lagi dibenarkan untuk membuat undang-undang seperti sebelumnya.
- Sultan dan pembesar kehilangan kuasa dalam pentadbiran dan pungutan cukai.
- Residen mengambil alih pentadbiran pada peringkat pembesar dan negeri.
- Jawatan dan peranan pembesar Melayu digantikan dengan pegawai-pegawai British.
- Sistem pentadbiran Barat seperti penubuhan jabatan kerajaan menggantikan sistem pentadbiran tradisional.

7. (a) Gabungan beberapa buah negeri di bawah satu unit pentadbiran yang mengandungi kerajaan pusat dan kerajaan negeri.

- (b) • Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang digabungkan untuk membentuk sebuah persekutuan.
- Residen Jeneral mengetuai pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu.

- Raja-raja Melayu menerima nasihat Residen Jeneral dalam semua hal ehwal pentadbiran kecuali yang berkaitan dengan agama Islam dan adat Melayu.
- Kuala Lumpur menjadi pusat pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu.
- Negeri-negeri Melayu Bersekutu juga dikenali sebagai Persekutuan 1896.

PBD 3.3 Pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu

8. (a) Residen tidak diberi garis panduan yang jelas untuk melaksanakan tugas.
- (b) Residen menjadi semakin berkuasa dalam Majlis Mesyuarat Negeri.
- (c) Raja dan pembesar Melayu tidak berpuas hati kerana kehilangan kuasa dalam pentadbiran dan pungutan cukai.
- (d) Pentadbiran berbeza-beza di negeri Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang kerana masing-masing mempunyai undang-undang sendiri.
- (e) Kemajuan ekonomi antara negeri tidak seimbang.
- (f) British memerlukan sistem pentadbiran yang cekap bagi memudahkan mereka mengeksploitasi kekayaan negeri-negeri Melayu berkenaan.
- (g) Penggabungan membolehkan Negeri-negeri Melayu Bersekutu mempunyai pasukan keselamatan sendiri.
- (h) Negeri-negeri Melayu mampu memelihara keamanan tanpa mengharapkan bantuan dari luar.
- (i) Pahang mengalami hutang yang besar sementara Perak, Selangor dan Negeri Sembilan yang mempunyai bijih timah lebih kaya.
- (j) Pembentukan Persekutuan 1896 membolehkan negeri-negeri yang kaya membantu mengurangkan beban kewangan negeri Pahang.

PBD 3.4 Pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu

9. (a) Meluluskan undang-undang di Negeri-negeri Melayu Bersekutu.
- (b) • Raja-raja Melayu hanya menjadi ahli biasa dalam Majlis.
- British berkuasa mengawal undang-undang dan kewangan Negeri-negeri Melayu.
- Pesuruhjaya Tinggi British mengambil alih kuasa pentadbiran.
- (c) • Raja-raja Melayu kehilangan kedaulatan.
- Institusi kesultanan terhapus.
- Raja Melayu dilucutkan jawatan.
- Negeri Melayu tiada raja.
- Keadaan dalam negeri menjadi huru-hara.
- Rakyat bangun memberontak.
- (*Mana-mana jawapan yang munasabah*)
- (d) • Menyatakan bantahan terhadap sistem pentadbiran baharu.
- Memberi sokongan kepada Raja-raja Melayu.
- menguatkan jati diri.
- Memantapkan penguasaan ilmu pengetahuan.
- Menunjukkan semangat perpaduan yang kukuh.
- (*Mana-mana jawapan yang munasabah*)
10. (a) Pertemuan antara Raja-raja Melayu dengan British bagi membangkitkan isu-isu masyarakat tempatan yang terjejas akibat pentadbiran British.
- (b) Bagi mendapatkan sokongan Raja-raja Melayu terhadap pembentukan Negeri-negeri Melayu Bersekutu.
- (c) Pesuruhjaya Tinggi British, Raja-raja Melayu, Residen Jeneral, Residen-residen.

11. Kemajuan yang dicapai hanya memenuhi keperluan British. Sistem pengangkutan yang sempurna memudahkan British mengeksploitasi kekayaan negeri Melayu. Landasan kereta api dan jalan raya menghubungkan kawasan pengeluaran hasil bumi dengan pelabuhan. Tiada sistem pengangkutan menghubungkan antara kampung dengan kampung yang lain. Penduduk setempat tidak menikmati kemudahan jalan raya. Kemajuan yang dicapai hanya membawa faedah kepada kuasa penjajah. Penduduk setempat tidak menikmati kemajuan yang dicapai.

(*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

12. Berdasarkan penilaian guru.

Power PT3

Bahagian A

1. C	2. D	3. A	4. B	5. C
6. C	7. D	8. A	9. B	10. D

Bahagian B

1. (a) • Perlombongan bijih timah diusahakan oleh orang Melayu di lembah sungai.
- Mereka melombong bijih timah untuk kegunaan tempatan serta diperdagangkan.
- Perdagangan bijih timah dijalankan di bawah pengawasan pembesar Melayu.
- Pembesar Melayu adalah pemilik lombong.
- Pemilik lombong membekalkan semua keperluan perbelanjaan.
- Pembesar Melayu memperoleh kawasan pegangan melalui surat tauliah daripada sultan.
- (*Pilih mana-mana empat jawapan*)

- (b) (i) Larut
- (ii) Lembah Kinta
- (iii) Kuala Lumpur
- (c) • Kuasa Barat cuba meluaskan pengaruh / menjajah negara kita.
- Pembinaan sistem jalan raya dan landasan kereta api.
- British membina pelabuhan untuk mengeksport bijih timah.
- Buruh / pelombong dibawa masuk dari China.
- Kemunculan bandar-bandar baharu di kawasan lombong.
- (*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

2. (a) • Mengatasi kelemahan Sistem Residen.
- Menyeragamkan pentadbiran.
- Menjamin keselamatan negeri.
- Menangani masalah kewangan Pahang.
- (b) (i) Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang digabungkan untuk membentuk sebuah persekutuan.
- (ii) Residen Jeneral mengetuai pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu.
- (iii) Kuala Lumpur menjadi pusat pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu.
- (c) • Menyatupadukan rakyat.
- Memperjuangkan hak dan kepentingan rakyat melalui sistem perundangan.
- Membuat penilaian / kajian terhadap tindakan Residen Jeneral.
- Memastikan dasar yang dibuat oleh Residen Jeneral tidak menjejaskan kedaulatan negeri.
- (*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

Bahagian C

4. (a) • Pemerintah Larut / Tengku Menteri Ngah Ibrahim membawa masuk pelombong Cina.
• Menyelesaikan masalah perebutan takhta Kesultanan Perak.
• Sistem penggiliran dalam pewarisan takhta tidak dipatuhi.
• Selepas kemangkatan Sultan Ali, Raja Ismail dilantik menjadi sultan.
• Raja Yusuf yang merupakan Raja Di Hilir membuat bantahan.
• Raja Abdullah menuntut haknya untuk menjadi sultan tidak hadir upacara pemakaman Sultan Ali.
• Di Selangor, Perang Klang tercetus di antara Raja Abdullah bin Raja Jaafar dan Raja Mahadi bin Raja Sulaiman.
• Merebut daerah Klang yang dianugerahkan kepada Raja Abdullah oleh Sultan Abdul Samad.
• Raja Abdullah telah memajukan daerah Klang.
• Ayahanda Raja Mahadi / Raja Sulaiman menguasai daerah Klang sebelum diserahkan kepada Raja Abdullah.
[Mak. 6m]
- (b) • Kapal dagang British diserang lanun pada tahun 1873 dalam pelayaran dari Pulau Pinang ke Melaka.
• Dirompak berhampiran perairan Kuala Langat.
• Pada tahun 1874, rumah api di Tanjung Rachado diserang.
• British mendesak Sultan Selangor menerima perlindungan British.
• Alasan British adalah Sultan Selangor gagal memelihara keselamatan perairan Selangor.
• Di Pahang, warga British / Goh Hui ditemui terbunuh berhampiran istana Sultan Pahang (di Pekan).
• British mendesak Sultan Pahang menerima perlindungan British.
• Alasan British, Sultan Pahang gagal memelihara keselamatan.
[Mak. 8m]
- (c) • Mengeratkan perpaduan.
• Hormat-menghormati antara satu sama lain.
• Sentiasa ziarah menziarahi antara satu sama lain.
• Mengamalkan prinsip Rukun Negara.
• Tidak menimbulkan ketegangan / mengemukakan isu sensitif dalam masyarakat.
• Patuhi undang-undang negara.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)

Power KBAT

1. • Hasil bantahan / rasa tidak puas hati Raja-raja Melayu terhadap dasar British.
• Bantahan terhadap perkembangan kuasa Residen Jeneral / British.
• Mempertahankan kuasa dan peranan sultan dan Majlis Mesyuarat Negeri daripada diambil alih oleh Residen Jeneral.
• Memelihara kedaulatan Raja dan Negeri Melayu.
• Tanggungjawab bersama Raja-raja Melayu sebagai pelindung orang Melayu.
• Mengatasi masalah hal ehwal, adat, agama Islam dan kebajikan orang Melayu.
• Raja-raja Melayu dapat mengemukakan tuntutan untuk menambah bilangan pegawai Melayu dalam perkhidmatan kerajaan.

- Raja-raja Melayu dapat mempertahankan bahasa Melayu sebagai bahasa rasmi.
 - Asas kepada kewujudan Majlis Persidangan Raja-raja Melayu.
2. • Mengukuhkan perpaduan rakyat.
• Mewujudkan persefahaman antara pemerintah dan rakyat jelata.
• Menguatkan jati diri rakyat.
• Sentiasa berwaspada terhadap tindakan British.
• Sentiasa meningkatkan ilmu pengetahuan.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)

Pentadbiran Negeri-negeri Melayu Tidak Bersekutu

Pemerintahan Kesultanan Melayu di Perlis, Kedah, Kelantan, Terengganu dan Johor

1. (a) pembesar tempatan
(b) mukim
(c) Sultan
(d) penghulu
(e) Jemaah Menteri
(f) jajahan
(g) Pasir Puteh
(h) penghulu
(i) Jemaah Mesyuarat Kerajaan
(j) Ahli Mesyuarat
(k) jabatan-jabatan kerajaan
(l) Setiausaha Kerajaan

Peluasan Kuasa British di Perlis, Kedah, Kelantan dan Terengganu

2. (a) • Lokasi Perlis dan Kedah strategik kerana berhampiran dengan Burma dan Siam.
• Kedudukan Kelantan dan Terengganu strategik kerana terletak di antara Siam dan Singapura.
(b) • British bimbang campur tangan kuasa Eropah lain.
• British perlu menguasai negeri-negeri ini sebelum kuasa lain berbuat demikian.
(c) • Bagi Perlis dan Kedah, hasil pertanian dan penternakan menjadi sumber bekalan makanan yang diperlukan bagi memenuhi permintaan penduduk Pulau Pinang.
• Bagi Kelantan dan Terengganu, aktiviti pertukangan dan pembinaan kapal penting serta membekalkan barang dagangan kepada pedagang di Singapura.
(d) • Pembinaan jalan raya, kereta api dan telegraf di antara Burma dan Pulau Pinang membolehkan British mempunyai rangkaian terus perhubungan dengan India.
• Menjamin kepentingan perdagangan dan keselamatan British.
(e) • British berpendapat Siam telah melakukan kekejaman di negeri Perlis, Kedah, Kelantan dan Terengganu.
• Slogan "Beban Orang Putih" mewajarkan mereka meluaskan kuasa bagi menamatkan kekejaman tersebut.
3. (a) Rundingan antara British dengan Siam bermula selepas Perjanjian Perancis-Siam.
(b) Pejabat Tanah Jajahan membenarkan usaha perundingan dijalankan.

- (c) Strobel / Penasihat Am bagi kerajaan Siam menemui Putera Damrong, Menteri Dalam Negeri Kerajaan Siam bagi menyampaikan hasrat British.
- (d) Hasrat British disampaikan kepada Raja Siam.
- (e) Draf perjanjian dirangka pada Januari 1908 dan dipersetujui pada bulan Januari 1909.
- (f) Perjanjian Bangkok ditandatangani di antara wakil British, Ralph Paget dengan wakil Siam, Putera Devawongse Varaprakar.

PBD 4.3 Peluasan Kuasa British di Johor

4. (a) Ekonomi pertanian komersial berkembang pesat berikutan kejayaan Johor melaksanakan Sistem Kangcu yang tertumpu kepada eksport gambir dan lada hitam.
 - (b) Temenggung Ibrahim memperkenalkan Sistem Kangcu. Membawa masuk buruh Cina dari Singapura untuk menjayakan perusahaan penanaman gambir dan lada hitam. Sultan Abu Bakar menggubal perlembagaan bertulis / Undang-Undang Tubuh Kerajaan Johor bagi memelihara kedaulatan negeri.
 - (c) Sultan Abu Bakar digelar Bapa Pemodenan Johor. Memodenkan pentadbiran negeri Johor dengan menubuhkan mahkamah, perkhidmatan pos dan jabatan Kerja Raya. Menjaga kebajikan rakyat dengan membina sekolah, hospital dan jalan raya. Menjamin keamanan negeri dengan menubuhkan pasukan polis dan tentera.
 - (d) Dato' Jaafar bin Muhammad mengarahkan bendera *Union Jack* dikibarkan lebih rendah daripada bendera Johor. Dato' Abdul Rahman bin Andak mengawal hubungan Johor dengan British. Dato' Muhammad Salleh bin Perang menghasilkan peta pembangunan Johor. Dato' Muhammad Ibrahim Munsyi mendirikan sekolah dan mewajibkan pendidikan kepada rakyat Johor.
5. (a) sekiranya jajahan Kesang hendak dijual oleh sultan, Kesang hendaklah terlebih dahulu ditawarkan kepada pihak British.
 - (b) Johor hanya akan menerima seorang ejen yang peranannya menyamai seorang pegawai Konsul dan statusnya lebih rendah daripada seorang Penasihat British.
 - (c) menempatkan seorang Residen British di Johor.
 - (d) menawarkan pinjaman sebanyak 200 000 dolar kepada Johor bagi membiayai pembinaan kereta api.
 - (e) jawatan Konsul yang ditempatkan di Johor ditukarkan status kepada Penasihat Am British.

Sistem Pentadbiran Negeri-negeri Melayu

PBD 4.4 Tidak Bersekutu

6. (a) longgar
 - (b) perjanjian
 - (c) Pesuruhjaya Tinggi British
 - (d) raja Melayu
 - (e) Penasihat British
 - (f) autonomi
 - (g) ditentang
7. (a) Kedudukan sultan tidak berubah. Sultan kekal sebagai kuasa tertinggi dalam pentadbiran negeri.
 - (b) Sultan masih mempunyai kuasa dalam hal berkaitan dengan agama Islam dan adat istiadat Melayu.
 - (c) Kedudukan pembesar kekal walaupun tugas dan peranan mereka berubah.
 - (d) Pembesar tidak lagi mengutip cukai. Pembesar diberi elaun dan pencen.

- (e) Sistem Jemaah Menteri dan Majlis Negeri diteruskan. Peruntukan dalam Undang-undang Tubuh Kerajaan terus dilaksanakan. Pembesar Melayu menjadi peneraju sistem pentadbiran negeri.
- (f) British membantu dalam pentadbiran dengan meminjamkan pegawai daripada Perkhidmatan Awam Negeri-negeri Melayu Bersekutu dan Negeri-negeri Selat.
- (g) Negeri dalam Negeri-negeri Melayu Tidak Bersekutu mempunyai sistem perkhidmatan awam sendiri.
- (h) Kerajaan Kedah membuat perjanjian dengan British bahawa semua jawatan perkhidmatan awam hendaklah diisi oleh pegawai Melayu Kedah.
- (i) Penasihat British menentukan dasar pentadbiran negeri hingga mengurangkan kuasa sultan dan pembesar.
- (j) Jabatan kerajaan yang baharu diperkenalkan di setiap negeri. Pasukan polis ditubuhkan untuk mengawal keamanan.
- (k) Urusan pentadbiran negeri mula mengamalkan cara Barat. Mahkamah sivil diperkenalkan.
- (l) Pegawai-pegawai British dibawa masuk sebagai pegawai pentadbiran kerajaan.

8. • Tidak terlibat dalam perjanjian.
 - Tidak dimaklumkan tentang perjanjian.
 - Menganggap negeri sendiri merupakan negeri yang berdaulat.
 - Memelihara kedaulatan negeri.
 - Tidak mahu British campur tangan dalam pentadbiran negeri.
 - Enggan tunduk kepada tekanan British.
 - Menolak kehadiran Penasihat.
 - Menyokong pemerintahan beraja.
 - Menzahirkan bantahan terhadap Perjanjian Bangkok 1909.
 - Menghantar surat bantahan kepada British.
 - Menyatupadukan rakyat.
 - Memajukan ekonomi negeri.
 - Melaksanakan undang-undang negeri.
- (*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

9. Berdasarkan penilaian guru.

Power PT3

Bahagian A

1. D	2. D	3. C	4. A	5. C
6. C	7. B	8. C	9. A	10. B

Bahagian B

1. (a) (i) Perjanjian Burney 1826
- (ii) Perjanjian Sulit 1897
- (iii) Pengisytiharan British-Siam 1902
- (b) • Tiada perubahan kepada kedudukan Raja-raja Melayu.
- Kedudukan pembesar turut kekal.
- Bidang kuasa / tugas pembesar diambil alih oleh pegawai British.
- Pembesar tidak lagi memungut cukai dan pajak.
- Pembesar diberi elaun dan pencen.
- (*Pilih mana-mana empat jawapan*)
- (c) • Penasihat British menentukan dasar pentadbiran.
- Urusan pentadbiran negeri mengamalkan cara Barat.
- Mahkamah sivil diwujudkan.
- Pegawai-pegawai British dibawa masuk sebagai pegawai pentadbiran kerajaan.
- (*Pilih mana-mana tiga jawapan*)

2. (a) (i) Johor muncul sebagai pengeluar lada hitam dan gambir terpenting.
- (ii) Sultan Abu Bakar menggubal perlembagaan bertulis / Undang-Undang Tubuh Kerajaan Johor.
- (iii) Menjaga kebajikan rakyat dengan membina sekolah / hospital / jalan raya.
- (b) • British menandatangani Perjanjian Setia 1885 dengan Johor.
- British mengawal hal ehwal luar Johor.
- Menawarkan pinjaman sebanyak 200 000 dolar kepada Johor untuk membiayai pembinaan kereta api.
- Memaksa Sultan Ibrahim menandatangani perjanjian dengan Gabenor Negeri-negeri Selat.
- Menukarkan status jawatan Konsul di Johor kepada Penasihat British.
- (Pilih mana-mana empat jawapan)
- (c) • Sentiasa menuntut ilmu.
- Tanamkan tabiat membaca untuk mengikuti perkembangan negara luar.
- Elakkan daripada terjebak dengan jenayah dan dadah.
- Mengamalkan prinsip Rukun Negara.
- (Mana-mana jawapan yang munasabah)

Bahagian C

1. (a) (i) • Perlis merupakan wilayah yang diasingkan daripada Kedah pada tahun 1842.
- Pada tahun 1843, Maharaja Siam mengiktiraf Syed Hussin Jamalulail di Bangkok sebagai Raja Perlis yang pertama.
- Istiadat pengisytiharan diadakan di istana Arau sebagai pemberitahuan kepada rakyat.
- (ii) • Kesultanan Kedah merupakan antara kerajaan terawal yang bermula sejak abad ke-7.
- Islam bertapak di Kedah sejak abad ke-12 dan memulakan sistem pemerintahan Islam.
- Pusat pemerintahan di Kota Bukit Meriam.
- Pemerintah pertama yang bergelar sultan ialah Sultan Mudzaffar Shah. [Mak. 3m]
- (b) • Kerajaan Perlis menjalin hubungan baik dengan Siam sebagai strategi untuk tidak diganggu gugat oleh kuasa lain.
- Kesultanan Kedah menjalin hubungan diplomatik, ketenteraan, pentadbiran dan kewangan dengan Siam sebagai strategi mempertahankan negeri daripada ancaman Burma.
- Kesultanan Kelantan menjalin hubungan dengan Siam semasa pemerintahan Sultan Muhammad I. Siam memberi gelaran Phya Pipit Pakdi kepada Sultan Kelantan bagi mengakui peranan dan kedudukan baginda sebagai pemerintah Kelantan.
- Kesultanan Terengganu menjalin hubungan dengan Siam sejak abad ke-18. Hubungan tersebut mengiktiraf kedudukan Terengganu sebagai negeri berdaulat oleh negeri-negeri Melayu yang lain. [Mak. 8m]
- (c) • Mengekalkan keamanan dalam negeri.
- Memperkenalkan birokrasi moden dalam pentadbiran.
- Kebijaksanaan dan kewibawaan Raja Siam dan pembesarnya.
- Dasar pemerintahan Siam yang progresif dan dinamik.
- Pemerintah mendapat sokongan padu daripada rakyat.
- Kuasa asing tidak mempunyai alasan untuk campur tangan dalam sistem politik, ekonomi dan sosial Siam.

Power KBAT

1. • Menteri Besar Johor yang pertama.
- Mewajibkan semua pegawai British yang berkhidmat di Johor memakai pakaian rasmi kerajaan Johor.
- Menjaga maruah dan kedaulatan negeri.
- Mengarahkan bendera *Union Jack* dikibarkan lebih rendah daripada bendera negeri Johor.
- Memartabatkan bahasa Melayu.
- Penulisan surat rasmi ke pejabat kerajaan wajib menggunakan bahasa Melayu.
2. • Memberi sokongan kepada pemimpin negara.
- Menyokong dasar negara.
- Tidak menimbulkan ketegangan dalam negara.
- Mematuhi undang-undang negara.
- Mengeratkan perpaduan.
- Sentiasa menuntut ilmu.
- Berwaspada terhadap perkembangan dalam dan luar negara.
- (Mana-mana jawapan yang munasabah)

Pentadbiran Barat di Sarawak dan Sabah

Latar Belakang Pemerintahan Tempatan di Sarawak dan Sabah

1. (a) Iban, Bidayuh, Kenyah dan Kayan
- (b) kepatuhan kepada adat
- (c) Tuai Rumah
- (d) kebolehan peribadi
- (e) orang tengah
- (f) Kadazandusun, Murut dan Bajau
- (g) kawalan sosiopolitik
- (h) Orang Tua
- (i) Majlis Kampung
- (j) Tukang Adat
2. (a) pembesar
- (b) Datu Temenggung
- (c) O. K. Gasing
- (d) penguasaan
- (e) Kesultanan Sulu
- (f) tanah
- (g) pengiran
- (h) Datu
- (i) hamba
- (j) pantai timur

5.2 Peluasan Kuasa Dinasti Brooke di Sarawak

3. (a) Berunding dengan Pengiran Raja Muda Hashim.
- (b) Pengiran Raja Muda Hashim menawarkan Sarawak kepada James Brooke sekiranya James Brooke berjaya menamatkan kekacauan di Sarawak.
- (c) Mengugut Pengiran Raja Muda Hashim dengan bersedia menyerang Kuching apabila Pengiran Raja Muda Hashim berdolak-dalik untuk menyerahkan Sarawak kepada Brooke.
- (d) Mengugut pemerintah Brunei, Sultan Omar Ali Saifuddin semasa hadir ke Brunei untuk menuntut pengiktirafan Sultan Omar.
- (e) Menandatangani perjanjian dengan Pengiran Raja Muda Hashim pada tahun 1841 untuk menguasai pemerintahan Sarawak serta hasil buminya.

- (f) Menandatangani perjanjian dengan Sultan Brunei, Sultan Omar Ali Saifuddin di mana Sultan Omar menyerahkan Sarawak dari kawasan Tanjung Datu ke Sungai Samarahan kepada Brooke.
- (g) Menggunakan kekuatan ketenteraan dalam usaha mendapatkan Sarawak.
- (h) Mendapatkan bantuan sokongan daripada kapal perang angkatan tentera laut British, HMS Dido.
4. (a) James Brooke memperoleh kawasan Kuching.
- (b) Merangkumi kawasan dari Tanjung Datu ke Sungai Samarahan.
- (c) Pada tahun 1840-an, James Brooke menguasai Batang Lupa dan Sungai Saribas.
- (d) Penentangan orang Iban di Saribas dan Batang Lupa berjaya ditumpaskan dengan menggunakan alasan menghapuskan lanun.
- (e) Kawasan Sadong, Batang Lupa, Saribas dan Kalaka berjaya diperoleh oleh James Brooke. Sebagai balasan, separuh daripada hasil pendapatan wilayah ini diberikan kepada Sultan Abdul Mumin.
- (f) Sultan Abdul Mumin menyerahkan Sungai Rajang kepada James Brooke dengan bayaran 4 500 Dolar Sepanyol setahun kerana membantu menghapuskan kebangkitan orang tempatan.
- (g) Kawasan yang terlibat termasuklah Oya, Mukah, Tatau dan Bintulu.
- (h) Orang Kayan mendiami Sungai Baram bangun menentang Kesultanan Brunei.
- (i) Charles Brooke berjaya mendapatkan Baram dan seluruh lembangan Sungai Baram daripada Sultan Brunei dengan bayaran ufti 4 200 Dolar Sepanyol setahun.
- (j) Kawasan di Sungai Trusan diperoleh Charles Brooke dengan bayaran \$4 500 kepada Temenggung yang menguasai kawasan itu.
- (k) Tindakan diambil bagi menyelesaikan pembunuhan beberapa peniaga Sarawak oleh orang Murut.
- (l) Limbang diperoleh Charles Brooke.
- (m) Berlaku apabila penduduk Limbang bersetuju untuk menyertai Sarawak.
- (n) Bayaran sebanyak 6 000 Dolar Sepanyol kepada Sultan Brunei.
- (o) Pada 12 Januari 1905, memperoleh hak terhadap Lawas yang dimiliki oleh SBUB.
- (p) Sempadan Sarawak itu masih dikekalkan hingga kini.

Peluasan Kuasa Syarikat Borneo Utara British di Sabah

5. (a) Sultan Brunei menyewakan Sabah kepada Charles Lee Moses untuk tempoh selama 10 tahun.
- (b) menjualkan hak tersebut kepada J.W. Torrey dan T. B. Harris.
- (c) Overbeck dan Dent menandatangani satu lagi perjanjian dengan Sultan Sulu, Sultan Jamalul Alam untuk mendapatkan kawasan Pantai Timur Sabah.
- (d) membeli hak tersebut daripada Torrey.
- (e) menubuhkan Persatuan Sementara Borneo Utara British Berhad (untuk menambah modal perniagaan melalui penjualan saham syarikat kepada rakyat British).
- (f) Kerajaan British menganugerahkan Piagam Diraja kepada syarikat Dent tersebut.
- (g) Borneo Utara menjadi negeri naungan British.
6. (a) SBUB bersetuju menerima penasihat British.
- (b) SBUB mesti melantik pegawai tadbir daripada pegawai yang diakui British.

- (c) SBUB perlu memelihara adat resam, agama dan undang-undang penduduk tempatan.
- (d) SBUB hendaklah memerintah Sabah dengan adil dan saksama.
- (e) SBUB tidak dibenarkan menyerahkan Sabah kepada pihak lain tanpa kebenaran British.

5.4 Bentuk Pentadbiran Barat di Sarawak dan Sabah

7. (a) Pembahagian wilayah bagi mewujudkan pentadbiran yang berkesan.
- (b) Pengekalan pembesar tempatan dalam pentadbiran.
- (c) Pembentukan pentadbiran berhierarki bagi mewujudkan pentadbiran yang berkesan.
- (d) Pentadbiran berasaskan kaum.
- (e) Pelaksanaan undang-undang Barat dan tempatan.
8. (a) Majlis Negeri
- (b) Residen
- (c) Daerah
9. (a) Mengamalkan sistem pecah dan perintah.
- (b) Tiga kategori utama masyarakat dikelompokkan iaitu Melayu, Iban dan Cina.
- (c) Orang Melayu dilibatkan dalam bidang pentadbiran, orang Iban dalam keselamatan dan ketenteraan manakala orang Cina dalam bidang ekonomi.
- (d) Charles Brooke mewujudkan jawatan Temenggung sebagai jawatan tertinggi masyarakat Iban.
- (e) Kapitan dan Kangcu diwujudkan dalam kalangan orang Cina.
- (f) Pentadbiran tempatan berasaskan peribumi Sabah.
- (g) Pentadbir dikenali sebagai Penolong Pegawai Daerah.
- (h) Ketua etnik memainkan peranan dalam pentadbiran kerajaan tempatan.
- (i) Pentadbir dari kalangan kaum etnik dipilih berdasarkan personaliti dan kepakaran.
10. Berdasarkan penilaian guru.
11. • Wajar.
- Dapat mengembalikan keamanan.
 - James Brooke mempunyai angkatan tentera.
 - Usaha sebelum ini gagal mencapai matlamat.
- (Mana-mana jawapan yang munasabah)
- Atau
- Tidak wajar.
 - Pengiran bertindak tanpa usul periksa dan tidak mengambil kira latar belakang James Brooke.
 - Pengiran perlu mesra dengan penduduk tempatan.
 - Mencari penyelesaian yang lain.
- (Mana-mana jawapan yang munasabah)
12. Berdasarkan penilaian guru.
13. (a) X
- (b) X
- (c) ✓
- (d) ✓

Power PT3

Bahagian A

1. B	2. C	3. D	4. A	5. B
6. B	7. B	8. A	9. B	10. B

Bahagian B

1. (a) • Strategi mengugut Pengiran Raja Muda Hashim untuk menyerang Kuching.

- Mengugut Sultan Omar Ali Saifuddin supaya mendapat pengiktirafan sebagai Raja Sarawak.
- Strategi menandatangani perjanjian dengan Pengiran Raja Muda Hashim untuk menguasai pemerintahan Sarawak serta hasil buminya.
- Menandatangani perjanjian dengan Sultan Brunei / Sultan Omar Ali untuk mendapatkan Sarawak dari kawasan Tanjung Datu ke Sungai Samarahan.
- Strategi ketenteraan dengan mendapatkan bantuan sokongan daripada kapal perang angkatan tentera laut British (HMS Dido).

(Pilih mana-mana empat jawapan)

- (b) • Mengisi kekurangan pegawai-pegawai Eropah.
- Membantu dalam pentadbiran.
 - Mengekalkan undang-undang tempatan.
 - Memelihara adat tempatan yang tidak bercanggahan dengan sistem Barat.

(Pilih mana-mana tiga jawapan)

- (c) • Pemimpin hendaklah bersifat amanah.
- Kita hendaklah amanah dalam melaksanakan tugas.
 - Pemimpin yang amanah merupakan pemimpin yang berjaya.
 - Pemimpin hendaklah berwawasan / mempunyai hala tuju demi masa depan rakyat.

(Mana-mana jawapan yang munasabah)

2. (a) • Sabah terletak di tengah-tengah laluan perdagangan di antara China dan Singapura.
- Sabah terletak berhampiran dengan laluan Pulau Palawan (yang merupakan laluan maritim bagi kapal-kapal dagang untuk belayar ke China).
 - Sabah penting dalam perdagangan yang melibatkan Kepulauan Sulu hingga New Guinea dan Australia.
 - Kapal dagang dapat berlabuh dengan selamat daripada tiupan angin monsun.

- (b) (i) Charles Lee Moses
(ii) J.W. Torrey dan T. B. Harris
(iii) Alfred dan Edward Dent

- (c) • Sentiasa menuntut ilmu.
- Mengikuti perkembangan luar.
 - Elakkan daripada terjebak dalam gejala sosial dan dadah.
 - Memupuk semangat daya saing.

(Mana-mana jawapan yang munasabah)

Bahagian C

1. (a) • Diamalkan oleh masyarakat Kadazandusun, Murut dan Bajau.
- Mengandungi Majlis Kampung dan Tukang-tukang Adat.
 - Pegangan adat menjadi alat kawalan sosiopolitik yang berkesan.
 - Pemimpin utama ialah Orang Tua (Ketua Kampung) yang berperanan menyelesaikan pertikaian.
 - Majlis Kampung membantu Orang Tua menguruskan adat dan kehidupan seharian.
 - Tukang Adat memastikan upacara adat dijalankan dengan betul bagi mengelakkan bencana.
 - Pemimpin kaum Bajau di pantai timur Sabah ialah matto'a yang menjaga adat dan kepentingan anak buah.

[Mak. 6m]

- (b) Sistem pentadbiran tempatan di Sarawak:

- Dipengaruhi oleh sistem pentadbiran Kesultanan Brunei.
- Sistem pentadbiran dipecahkan kepada tiga bentuk, iaitu Sungai Kerajaan, Sungai Tulin dan Sungai Kuripan.
- Pentadbiran dijalankan oleh pembesar tempatan yang menjadi wakil sultan atau pembesar yang memiliki wilayah tersebut.
- Kawasan di Sungai Sarawak ditadbir oleh Datu Patinggi, Datu Bandar dan Datu Temenggung sebagai wakil Sultan Brunei.
- Kawasan pedalaman ditadbir oleh Orang Kaya (O.K.) seperti O.K.Beti di Padeh dan O.K.Antau di Rimbas.

Sistem pentadbiran tempatan di Sabah:

- Kawasan pantai barat dikuasai oleh Kesultanan Brunei dan pantai timur dikuasai oleh Kesultanan Sulu.
- Kuasa Kesultanan Brunei berasaskan sistem penguasaan tanah.
- Pentadbiran dijalankan oleh pembesar tempatan yang menjadi wakil sultan atau pembesar (pengiran) yang memiliki wilayah tersebut.
- Sultan Sulu memiliki semua tanah di bawah pengaruhnya tetapi pemerintahan diwakilkan kepada Datu.
- Kuasa golongan Datu bergantung pada milikan bilangan hamba (pengikut) dan kemampuan menghantar ufti secara tetap kepada Sultan Sulu.
- Golongan Datu yang menjalankan pentadbiran di pantai timur Sabah dikenali sebagai sistem Datu.

[Mak. 8m]

- (c) • Bebas membuat keputusan.
- Tidak ditindas oleh pihak luar.
 - Menjalankan undang-undang sendiri.
 - Bebas mentadbir mengikut cara sendiri.
 - Tidak tertakluk kepada arahan pihak lain.
 - Mengekalkan tradisi warisan turun-temurun.

Power KBAT

1. • Memerintah Sabah dengan adil dan saksama.
- Memelihara agama, adat resam dan undang-undang penduduk tempatan.
 - Ketua-ketua pentadbir terdiri daripada pegawai British.
 - Pembesar tempatan memegang jawatan Ketua Kampung dan Ketua Anak Negeri.
 - Ketua Anak Negeri membantu Pegawai Daerah dalam pentadbiran.
 - SBUB mewujudkan Mahkamah Majistret dan Mahkamah Anak Negeri.
 - Mahkamah Anak Negeri mengendalikan kes-kes peribumi yang berkaitan dengan undang-undang Islam dan hukum adat.
 - Hakim Mahkamah Anak Negeri dilantik daripada kalangan Ketua Anak Negeri yang arif dalam bidang agama Islam dan adat.
2. • Meningkatkan jati diri.
- Sentiasa menimba ilmu pengetahuan.
 - Memberi sokongan kepada pemimpin peribumi.
 - Mempertahankan adat resam tempatan.
 - Menghormati undang-undang adat.
- (Mana-mana jawapan yang munasabah)*

1. (a) Melibatkan modal yang besar
(b) Memerlukan tanah yang luas
(c) Menggunakan teknologi moden
(d) Memerlukan tenaga buruh yang ramai
(e) Pengeluaran berskala besar
2. (a) keuntungan
(b) pelaburan
(c) pulangan
3. (a) Raub, Pahang
(b) Batu Arang, Selangor
(c) Larut, Lukut, Klang dan Sungai Ujong
(d) Sungai Lembing, Pahang
(e) Ampang, Kuala Lumpur ; Lembah Kinta, Perak
(f) Bau
(g) Syarikat Borneo Berhad
(h) Sadong
(i) Lutong, Miri
(j) Sungai Segama
(k) Silimpopon, Sandakan dan Labuan
4. (a) Pulau Pinang ; Singapura ; eksport
(b) Perak dan Seberang Perai
(c) Seberang Perai
(d) Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Johor
(e) tanaman eksport
(f) Kuala Selangor
(g) 1920-an
(h) Cameron Highlands
(i) Pelabur Eropah
(j) Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Johor
(k) Kuching-Serian dan Sarikei-Maredong
(l) sepanjang Sungai Igan, Oya, Mukah dan Bintulu
(m) Syarikat Borneo Berhad
(n) Dahan, Bidi dan Sungai Samarahan
(o) 1910
(p) Pulau Banggi, Teluk Marudu, Sungai Labuk, Sugut, Segama, Kinabatangan, Lahad Datu, Tawau dan Sandakan
(q) Taman Percubaan Kerajaan
(r) Bongaya, Sungai Labuk.
(s) Jesselton.

5. (a) • Diluluskan oleh Majlis Mesyuarat Persekutuan.
• Residen boleh mengisytiharkan mana-mana tanah dalam sesebuah negeri sebagai hak orang Melayu.
• Tanah Simpanan Melayu tidak boleh dijual, dipajak gadai atau dipindah milik kepada orang bukan Melayu.
• Akta bertujuan melindungi kepentingan ekonomi British.
(b) • Mewartakan peruntukan untuk memelihara hak milik tanah simpanan peribumi.
• Melindungi kepentingan masyarakat peribumi daripada dicerobohi oleh orang luar yang membuka tanah untuk pertanian.

- (c) • Dikuatkuasakan untuk melindungi masyarakat peribumi.
- (d) • Membahagikan tanah di Sarawak kepada kawasan tanah campuran, kawasan tanah peribumi, kawasan tanah adat peribumi, kawasan tanah simpanan dan kawasan tanah pedalaman.
• Orang luar hanya mempunyai hak ke atas tanah di kawasan campuran.
- (e) • Bertujuan melindungi hak dan kepentingan peribumi.
• Pegawai Daerah bertanggungjawab untuk menjaga hak milik tanah peribumi.
• Segala urusan niaga dengan orang Eropah, ketua peribumi mesti diberi tahu terlebih dahulu.
• Penduduk peribumi berhak untuk memohon mendapatkan ganti rugi.
6. (a) getah
(b) China
(c) India
(d) dieksploitasi
(e) tahun 1882
(f) belayar
7. (a) ✓
(b) ✗
(c) ✓
(d) ✓
(e) ✗
(f) ✓
(g) ✓
(h) ✓

8. (a) • Dibina untuk menghubungkan kawasan lombong dengan pelabuhan.
• Menghubungkan Taiping dengan Port Weld (Kuala Sepetang) / Kuala Lumpur dengan Port Swettenham (Pelabuhan Klang) / Seremban dengan Port Dickson / Batu Gajah dengan Teluk Anson (Teluk Intan).
(b) • Dibina untuk memenuhi keperluan ekonomi berikutan perkembangan perusahaan bijih timah dan getah.
• Menghubungkan kawasan utara Tanah Melayu dengan kawasan selatan apabila NNMB dibentuk.
(c) • Dibina selepas British berjaya membentuk Negeri-negeri Melayu Tidak Bersekutu.
• Menghubungkan seluruh Tanah Melayu kecuali Terengganu.
• Perkhidmatan kereta api mula menjadi pengangkutan awam bagi penduduk Tanah Melayu.
9. (a) kereta api
(b) jalan raya
(c) udara dan laut
(d) pelabuhan bebas
(e) Kuching / Rajang / Bintulu / Miri
(f) Labuan / Kota Kinabalu / Tawau / Lahad Datu / Sandakan
(g) Melaka
(h) pos
(i) Kuching
(j) radio

10. (a) Perkembangan bandar
(b) Pembentukan masyarakat majmuk
(c) Perkembangan pendidikan
(d) Perkhidmatan kesihatan
(e) Pembinaan penjara
11. (a) Petempatan
 - Kampung dan sebahagiannya di bandar dan pekan. Kegiatan ekonomi
 - Terlibat dalam pertanian, perikanan, perniagaan, perusahaan, harta tanah, perbankan, pentadbiran dan syarikat swasta.
- (b) Petempatan
 - Bandar dan pekan yang mempunyai banyak peluang ekonomi. Kegiatan ekonomi
 - Terlibat dalam pertanian, perniagaan, perusahaan, harta tanah, perbankan, dan jawatan tinggi dalam kerajaan.
- (c) Petempatan
 - Sebelum ini di kawasan perladangan kini di pekan dan bandar. Kegiatan ekonomi
 - Terlibat dalam perladangan, pengangkutan, dan pelbagai pekerjaan dalam sektor swasta dan kerajaan.
12. (a) British tidak berminat untuk memajukan pendidikan orang Melayu.
(b) Bertujuan menjadikan orang Melayu mempunyai pengetahuan asas.
(c) Sekolah dibuka oleh masyarakat Cina di kawasan bandar.
(d) Sekolah dibiayai oleh saudagar Cina.
(e) Kurikulum berorientasikan kurikulum sekolah di China.
(f) Guru yang mengajar dan buku teks dibawa dari China.
(g) Sekolah diwujudkan berikutan Ordinan Buruh 1912.
(h) Majikan ladang wajib mendirikan sekolah Tamil di ladang.
(i) Pendidikan hanya terbatas di peringkat sekolah rendah.
(j) Kandungan kurikulum, buku teks dan guru dibawa dari India.
(k) Kebanyakan sekolah didirikan di kawasan bandar.
(l) Lulusan sekolah Inggeris berpeluang melanjutkan pelajaran ke luar negara.
(m) Lulusan sekolah Inggeris berpeluang melanjutkan pelajaran dalam bidang kejuruteraan dan pentadbiran.
(n) Lulusan sekolah Inggeris diberi keutamaan menjawat jawatan yang baik dalam perkhidmatan kerajaan.
13. (a) Membuat penyelidikan saintifik tentang penyakit tropika, iaitu beri-beri dan malaria.
(b) Membina Hospital Tung Shin (Pooi Shin Thong) di Jalan Sultan pada tahun 1881.
(c) Masyarakat berubah daripada rawatan tradisional kepada rawatan moden serta meningkatkan kualiti kehidupan.
14. Berdasarkan penilaian guru.
15. Berdasarkan penilaian guru.

Power PT3

Bahagian A

1. C	2. A	3. D	4. D	5. C
6. B	7. C	8. D	9. B	10. D

Bahagian B

1. (a) (i) Memerlukan modal yang besar.
(ii) Memerlukan tanah yang luas untuk keperluan tanaman ladang.
(iii) Menggunakan teknologi moden.
- (b) • Lada hitam, buah pala dan cengkik ditanam di Pulau Pinang dan Singapura.
• Ladang kopi dibuka di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Johor.
• Kelapa sawit ditanam secara komersil di Kuala Selangor oleh pemodal dari Perancis.
• Sagu ditanam di sepanjang Sungai Igan, Oya, Mukah dan Bintulu.
- (c) • Menggiatkan usaha penyelidikan (R & D).
• Menggalakkan rakyat bergiat dalam ekonomi moden.
• Mempelbagaikan bahan eksport negara.
(*Mana-mana jawapan yang munasabah*)
2. (a) • Di Negeri-negeri Melayu, Majlis Mesyuarat Persekutuan meluluskan Akta Tanah Simpanan Melayu pada tahun 1913.
• Di Sarawak, kerajaan Brookeewartakan Land Order pada tahun 1931.
• Proklamasi III Perlindungan Hak Peribumi diwartakan pada tahun 1889.
- (b) (i) • Buruh dari China dibawa masuk ke negara kita oleh pihak majikan.
• Pihak majikan menyediakan tambang perjalanan, makanan, pakaian dan tempat tinggal.
• Ramai buruh dari China dibawa untuk bekerja di lombong bijih timah.
(*Pilih mana-mana dua jawapan*) [Mak. 2m]
- (ii) • Pemilik ladang menghantar Kangani ke India untuk mendapatkan tenaga buruh.
• Kangani menguruskan tambang perjalanan yang berupa hutang buruh yang dibawanya.
• Buruh yang tiba dari India bekerja di ladang getah sehingga hutang tambang mereka selesai.
(*Pilih mana-mana dua jawapan*) [Mak. 2m]
- (c) • Mengamalkan cara hidup yang toleransi.
• Mengamalkan ziarah menziarah dalam masyarakat.
• Menanamkan semangat patriotisme.
(*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

Bahagian C

1. (a) • Sekolah vernakular Melayu bertujuan menjadikan orang Melayu mempunyai pengetahuan asas / membaca, menulis dan mengira.
• Sekolah Melayu Gelugor (di Pulau Pinang) merupakan sekolah Melayu pertama yang dibina pada zaman British.
• Sekolah vernakular Cina dibuka oleh masyarakat Cina di bandar / tempat tinggal mereka.
• Kurikulum / buku / tenaga pengajar dibawa dari China.
• Sekolah Cina Sam Tet di Ipoh dibina pada tahun 1936.
• Sekolah vernakular Tamil dibina oleh majikan di ladang getah.
• Kurikulum / buku teks / tenaga pengajar dibawa dari India.
• Sekolah Inggeris pertama di Tanah Melayu ialah Penang Free School (dibuka pada tahun 1816).

- Lulusan sekolah Inggeris berpeluang melanjutkan pelajaran ke luar negeri.
- Lulusan sekolah Inggeris diberi keutamaan menjawat jawatan yang baik dalam perkhidmatan kerajaan.
- Lebih 20 sekolah di Sarawak dibina oleh golongan mubaligh.
- Sekolah St. Mary / Sekolah St. Teresa (ditubuhkan di Kuching) untuk memberi pendidikan kepada kanak-kanak perempuan.
- Sekolah Melayu pertama di Sarawak ialah Sekolah Abang Kassim (di Kampung Jawa, Kuching).
- Sekolah Rendah St. Mary / Sekolah Lelaki St. Michael dibina oleh golongan mubaligh Kristian di Sabah.
- SBUB membuka sekolah Melayu di Papar dan Kota Belud.

[Mak. 6m]

- (b) • Hospital kerajaan pertama di Tanah Melayu dibina di Taiping (pada tahun 1878).
- Hospital didirikan untuk memberi rawatan kepada buruh asing yang bekerja di lombong / estet.
 - British menubuhkan Institut Penyelidikan Perubatan pada tahun 1900 (di Kuala Lumpur) untuk membuat kajian terhadap penyakit tropikal (seperti beri-beri / malaria).
 - Kapitan Cina Kuala Lumpur / Yap Kwan Seng membina Hospital Tung Shin (di Jalan Sultan, Kuala Lumpur) pada tahun 1881.
 - Di Pahang, F. E. Maynard mendirikan hospital persendirian.
 - British menubuhkan Sanitary Board pada tahun 1890-an untuk mengawasi kebersihan / kebersihan bandar Kuala Lumpur.
 - Pentadbiran Brooke membina hospital di Kuching (1900) / Sibu (1913).
 - Sarawak Shell Oilfields Limited membina hospital di Miri.
 - Hospital Raja Brooke Memorial (yang dibina pada tahun 1925) merupakan hospital untuk penyakit kusta di seluruh Borneo.
 - Gabenor pertama SBUB / William Hood Treacher membina hospital di Kota Kinabalu.
 - Perkhidmatan dispensari diwujudkan di Tambunan / Kota Belud / Sipitang / Keningau / Semporna / Pensiangan / Papar / Tuaran / Ranau.

[Mak. 8m]

- (c) • Hormat-menghormati antara satu sama lain
- Pandai membahagikan masa.
 - Belajar dan berusaha bersungguh-sungguh.
 - Sentiasa patuh nasihat ibu bapa dan guru.
 - Tidak membuang masa dengan perkara-perkara yang tidak berfaedah.
 - Tidak mudah beputus asa.
 - Rajin dan tekun mengulang kaji pelajaran.
- (Mana-mana jawapan munasabah)

[Mak. 6m]

Power KBAT

- Kepesatan perusahaan bijih timah.
 - Rangkaian infrastruktur moden.
 - Sistem pengangkutan dan perhubungan yang mantap.
 - Pertambahan penduduk.
 - Peranan sebagai pusat pentadbiran, pusat ekonomi, pusat kebudayaan dan lain-lain.
- Menjaga kebersihan dan keceriaan bandar raya.

- Mematuhi peraturan bandar raya.
- Tidak menimbulkan huru-hara di bandar raya.
- Memelihara imej bandar raya.
- Mewar-warkan keistimewaan bandar raya di media sosial.
- Mengambil bahagian secara aktif dalam kempen tentang bandar raya.

(Mana-mana jawapan yang munasabah)

Penentangan Masyarakat Tempatan

Matlamat dan Bentuk Penentangan Masyarakat Tempatan

- Mempertahankan hak dan kedudukan pemerintah tempatan.
 - Mengembalikan dan mengekalkan sistem pentadbiran tradisional seperti yang sedia ada.
 - Menentang pentadbiran dan peraturan baharu yang menyulitkan hidup rakyat tempatan.
 - Penentangan bersenjata.
 - Mencabar perjanjian.
 - Melalui sistem perundangan.
- Sungai Skrang
 - Pasir Puteh
 - Jeram Ampai
 - Seri Menanti
 - Pulau Gaya
 - Pasir Salak
 - Hulu Terengganu
 - Naning
- Mempertahankan kemerdekaan Naning / Mendakwa Naning sebuah negeri yang merdeka / Enggan menerima pentadbiran British di Naning.
 - Menentang pelaksanaan Undang-undang British.
 - Menentang bayaran cukai hasil tanaman sebanyak 1/10 yang dikenakan oleh British terhadap Naning.
 - Rembau ; Melayu
 - hulubalang Melayu
 - Perang Naning Pertama
 - permuafakatan Penghulu Dol Said
 - Perang Naning Kedua
 - Taboh
 - Melaka
- Residen mengambil alih peranan sultan.
 - Pembesar Melayu Perak kehilangan hak memungut cukai / Pungutan cukai diambil alih oleh pegawai British.
 - British memperkenalkan cukai baharu.
 - Residen British mencabuli adat resam pembesar Melayu Perak.
 - R. C. Woods ; Perjanjian Pangkor
 - J. W. W. Birch
 - Pasir Salak ; hak memungut cukai
 - Dato' Maharaja Lela
 - Pada tahun 1877, British menjatuhkan Dato' Maharaja Lela, Dato' Sagor, Pandak Indut dan Siputum hukuman gantung sampai mati.
 - Sultan Abdullah, Raja Ismail dan Ngah Ibrahim dibuang negeri.

Sistem Pentadbiran Barat Memberikan Kesan terhadap Kuasa Pemerintahan dan Kehidupan

PBD 7.2 Masyarakat Tempatan

5. (a) Berikutan memberi sokongan kepada Dato' Kelana, British menempatkan seorang Residen serta mengutip cukai di Sungai Ujong.
- (b) British menggugat kuasa dan kewibawaan Yamtuan Antah dengan menyokong tuntutan Dato' Kelana terhadap wilayah Terachi.
- (c) Pegawai Majistret dan Pemungut Hasil ditempatkan di Rembau, Jelevu, dan Seri Menanti.
- (d) Jawatan Pemungut Cukai dan Majistret menyebabkan pembesar kehilangan kuasa pentadbiran.
- (e) British memaksa Sultan Ahmad melucutkan gelaran Dato' Setia Perkasa Pahlawan Semantan yang disandang oleh Dato' Bahaman.
- (f) Tindakan British memalukan Dato' Bahaman menyebabkan berlaku kebangkitan menentang British di Pahang.
- (g) J.W.W. Birch memaksa Sultan Abdullah menandatangani surat pengisytiharan untuk membolehkan Residen British mentadbir hasil negeri.
- (h) Tindakan British mengancam kuasa pentadbiran sultan dan pembesar Perak menyebabkan mereka kehilangan kuasa.
- (i) Pentadbiran SBUB menggugat kedudukan Mat Salleh sebagai pembesar di hulu Sungai Sugut.
- (j) Tindakan SBUB memungkir janji dan mengambil semula Tambunan telah mencabar kuasa dan kewibawaan Mat Salleh.
- (k) Pelantikan Penasihat British di Kuala Terengganu dan Penolong Penasihat British di Besut dan Kemaman menggugat kuasa sultan dan pembesar.
- (l) Tindakan British menetapkan dasar luar Terengganu menghakis kuasa pentadbiran sultan dan pembesar.

PBD 7.3 Penentangan Masyarakat Tempatan terhadap Kuasa Barat

6. (a) British menguatkuasakan undang-undang yang menyulitkan kehidupan petani.
- (b) Pelaksanaan pas kebenaran untuk bercucuk tanam membebaskan petani.
- (c) Cukai wajib dibayar dan sekiranya gagal mematuhi peraturan tersebut akan dikenakan tindakan iaitu membayar denda.
- (d) Memohon lesen *pleader* untuk membela golongan petani di mahkamah dengan menggunakan hujah agama.
- (e) Menyatakan bahawa rakyat bebas mengerjakan tanah tanpa membayar cukai kerana tanah tersebut adalah "Hak Allah SWT".
- (f) Beliau berhujah bahawa sistem percukaian British belawanan dengan hukum syarak.
- (g) Beliau menuntut hak mengerjakan tanah harus mengikut hukum agama Islam.
- (h) Petani di Kuala Telemong telah menentang peraturan baharu dengan membersihkan tanah tanpa mengambil pas kebenaran daripada British. Seramai 300 hingga 500 orang petani berkumpul di Kuala Telemong untuk membersihkan 200 ekar tanah milik Tengku Maimunah dan 400 ekar tanah kerajaan tanpa pas kebenaran.
- (i) 1 000 orang petani berhimpun di Marang, Kuala Telemong dan Kuala Berang untuk mengisytiharkan perang terhadap British.

- (j) Mereka menduduki balai polis, bangunan kerajaan dan mengibarkan bendera merah.
- (k) Haji Abdul Rahman ditangkap.
- (l) Dibuang negeri ke Makkah.

7. (a) Penentangan bersifat setempat
- (b) Sokongan rakyat tidak menyeluruh
- (c) Senjata British lebih canggih
- (d) Strategi yang digunakan lemah
- (e) British mendapatkan sokongan Belanda
- (f) British menggunakan peranan istana untuk memadamkan kebangkitan
8. Berdasarkan penilaian guru.

PBD 7.4 Kesan Penentangan Masyarakat Tempatan

9. (a) British mengalami kerugian akibat peperangan.
- (b) British lebih berhati-hati dalam sistem pentadbiran.
- (c) British merombak semula skim penempatan pegawai.
- (d) British memantapkan kuasa di seluruh negeri Melayu.
- (e) Pembesar tempatan kehilangan kuasa / kedudukan.
- (f) Kedudukan raja dan pembesar Melayu diberi perhatian oleh penjajah British.
- (g) Penentangan menjadi inspirasi kepada perjuangan kemerdekaan tanah air.
10. (a) • Membebaskan penduduk.
- Pelbagai jenis cukai perlu dibayar.
- Melanggar undang-undang jika tidak membayar cukai.
- Menjejaskan pendapatan penduduk.
- Penduduk hidup dalam kesusahan.
- (b) • Mengurangkan kadar cukai / Menghapuskan cukai.
- Melengkapkan rakyat dengan pelbagai kemahiran untuk memudahkan usaha mencari rezeki.
- Menggalakkan rakyat berkecimpung dalam pelbagai aspek ekonomi.
- Menggalakkan ekonomi moden / ekonomi komersial.
- Menggalakkan rakyat menggunakan teknologi moden dalam kegiatan pertanian.
- (*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

Power PT3

Bahagian A

1. B	2. A	3. D	4. C	5. A
6. C	7. B	8. D	9. D	10. C

Bahagian B

1. (a) • Mempertahankan maruah bangsa.
- James Brooke menuduh orang Iban sebagai lanun.
- James Brooke cuba menghapuskan petempatan orang Iban.
- (b) • British mengalami kerugian akibat peperangan.
- British lebih berhati-hati dalam sistem pentadbiran.
- British merombak semula skim penempatan pegawai.
- (c) • Menjadi inspirasi untuk memelihara kemerdekaan / kedaulatan negara.
- Mengukuhkan jati diri.
- Mengeratkan perpaduan.
- Mempelajari kelemahan daripada perjuangan mereka.
- (*Mana-mana jawapan yang munasabah*)
2. (a) • Bermuafakat dengan pembesar lain.
- Membina kubu pertahanan.

- Menyediakan senjata yang sesuai / moden.
- Menggunakan sistem perundangan yang sedia ada.
(Pilih mana-mana tiga jawapan)
- (b) • Menghadapi penentangan bersenjata pihak British.
- Menghadapi ancaman perundangan British.
- Gagal mentafsir perjanjian di antara British dengan pemerintah.
- Menghadapi tipu muslihat pihak British.
(Pilih mana-mana tiga jawapan)
- (c) • Penentangan bersifat setempat.
- Sokongan tidak menyeluruh.
- Tidak mendapat sokongan pihak istana.
- Teknologi yang digunakan oleh masyarakat tempatan lemah berbanding teknologi yang digunakan oleh pihak British.
- British berjaya memanipulasikan kelemahan strategi masyarakat tempatan.
- British menggunakan istana untuk memadamkan kebangkitan masyarakat tempatan.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)

Bahagian C

- (a) • Menyerang kubu Brooke di Nanga Skrang pada tahun 1853.
- Membunuh Alan Lee yang merupakan pegawai James Brooke.
- James Brooke menyerbu kubu Rentap di Sungai Lang pada tahun 1854.
- Rentap berundur ke Bukit Sadok.
- Charles Brooke menyerang Rentap di Bukit Sadok pada tahun 1857.
- Charles Brooke menyerang Rentap di Bukit Sadok buat kali kedua pada tahun 1858.
- Pada tahun 1861, Charles Brooke menyerang Rentap di Bukit Sadok buat kali ketiga.
- Rentap berundur ke Entabai.
- Beliau meninggal dunia beberapa tahun kemudian.
[Mak. 6m]
- (b) • Pada 16 Oktober 1874, Sultan Abdullah dan pembesar Perak mengupah R.C.Woods / peguam dari Pulau Pinang untuk memansuhkan Perjanjian Pangkor.
- Usaha tersebut gagal.
- Beberapa mesyuarat sulit diadakan.
- Bagi membincangkan pakatan menghapuskan J.W.W Birch.
- Pada 2 November 1875, J.W.W Birch diiringi oleh Leftenan Abbott, Mat Arshad dan sepasukan tentera tiba di Pasir Salak untuk menampal perisytiharan mengambil hak memungut cukai oleh British.
- Dato' Maharaja Lela menggunakan kesempatan tersebut untuk membunuh J.W.W Birch.
- J.W.W Birch dibunuh pada 2 November 1875.
- Pada tahun 1877, Dato' Maharaja Lela / Dato' Sagor / Pandak Indut / Siputum dijatuhi hukuman gantung sampai mati.
- Sultan Abdullah / Raja Ismail / Ngah Ibrahim dibuang negeri.
[Mak. 8m]
- (c) • Negara mundur dan miskin / Negara tidak membangun.
- Pertahanan negara menjadi lemah.
- Negara mudah dijajah oleh kuasa asing.
- Kestabilan politik, ekonomi dan sosial akan terjejas.
- Negara menjadi huru-hara.
- Negara sukar dibangunkan.

Power KBAT

- Kedudukannya sebagai pemimpin orang Iban di Sungai Skrang dan Sungai Saribas diancam oleh pentadbiran Brooke.
- Pentadbiran Brooke menganggap orang Iban di Sungai Skrang sebagai lanun.
- James Brooke mendirikan kubu di Nanga Skrang untuk mengawasi pergerakan orang Iban.
- James Brooke bertindak menghapuskan penempatan orang Iban di Sungai Skrang.
- Hidup ibarat satu perjuangan. Tidak mudah mengukuh kalah.
- Slogan memberikan semangat kepada kita untuk membentuk masa depan yang lebih cerah.
- Slogan mengajar kita agar tidak berputus asa dan cekat menghadapi rintangan.
- Memberi semangat untuk kita agar sentiasa menimba ilmu pengetahuan.
- Memberi semangat kepada murid untuk mencapai kecemerlangan dalam bidang akademik / ko-kurikulum.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)

Kebijaksanaan Raja dan Pembesar Melayu Menangani Cabaran Barat

Reaksi Pemerintah Negeri-negeri Melayu Utara dan Johor terhadap Tindakan Barat

- (a) Pujoh
- (b) wilayah Pujoh
- (c) Sadao ; Setul
- (d) kriteria sempadan yang sedia ada
- (e) menjual negeri Kedah seperti menjual seekor kerbau
- (f) menyerahkan Terengganu kepada British
- (g) tidak mempunyai sebarang hak
- (h) sebagai tanda persahabatan
- (i) Gabenor Negeri-negeri Selat
- (j) Tabal
- (k) menolak Perjanjian Bangkok; persetujuan di antara Siam dan British
- (l) menyerahkan wilayah Tabal
- (a) Memastikan perairan Johor dan Singapura selamat untuk perdagangan.
- (b) Memindahkan pusat pentadbiran Johor dari Teluk Belanga, Singapura ke Tanjung Puteri untuk mengelakkan tekanan British.
- (c) Mengisytiharkan Tanjung Puteri sebagai ibu negeri Johor dan dinamakan Bandar Iskandar Puteri.
- (d) Mengamalkan pentadbiran Barat / Birokrasi Barat.
- (e) Sistem tradisional diperkukuh dengan unsur baharu dari Barat.
- (f) Memodenkan sistem pendidikan.
- (g) Menjual hasil hutan seperti getah perca kepada pedagang British.
- (h) Memonopoli perdagangan getah perca.
- (i) Menggalakkan kemasukan buruh Cina untuk mengusahakan lada hitam dan gambir.
- (j) Berjaya menjadi pengeluar lada hitam dan gambir yang terkemuka di Alam Melayu.

3. (a) Menjalinkan hubungan baik dengan kerajaan Negeri-negeri Selat.
(b) British mengekalkan kawasan Teluk Belanga di Singapura sebagai milik Kesultanan Johor.
(c) Berkunjung ke England untuk bertemu dengan Ratu Victoria.
(d) Baginda dikurniakan gelaran Maharaja Johor pada tahun 1868 / Diberi kepercayaan menyelesaikan pertikaian di negeri-negeri Melayu / Meredakan tekanan Gabenor Negeri-negeri Selat.
(e) Menubuhkan Lembaga Penasihat Johor di London.
(f) Melantik ahli dalam kalangan pegawai British untuk membantu baginda dalam pentadbiran.
(g) Kebijaksanaan dalam rundingan.
(h) Berangkat ke Singapura untuk berunding dengan Gabenor Negeri-negeri Selat berhubung Perjanjian Bangkok 1909.
(i) Menandatangani Perjanjian British-Terengganu 1910.
(j) Baginda bersetuju menandatangani perjanjian hanya apabila British bersetuju mengakui Terengganu sebagai negeri yang merdeka / Terengganu hanya menerima wakil British yang tidak mempunyai kuasa dalam pentadbiran negeri.
4. (a) Meadow Frost
(b) Perlis-British
(c) Penasihat British meningkatkan kawalannya terhadap pentadbiran negeri melalui Majlis Mesyuarat Negeri Perlis.
(d) W. G. Maxwell
(e) Tunku Mahmud
(f) Surat rasmi ; mengibarkan bendera *Union Jack* di kediamannya.
(g) menandatangani perjanjian lain dengan Kelantan pada 1910.
(h) wakil British
(i) Sultan Muhammad II
(j) status Wakil British ditukar kepada Penasihat British.
(k) J. L. Humphreys
(l) marah dengan tindakan baginda yang lebih banyak berunding dengan pembesar negeri daripada merujuk kepada Penasihat British dalam pentadbiran.
5. (a) keyakinan kepada pemerintahan yang berdasarkan keadilan.
(b) Melayu Islam
(c) perundangan negeri
(d) menyerahkan negeri Terengganu kepada mana-mana kuasa asing
(e) turun dari takhta
(f) beragama Islam dan rakyat Terengganu
(g) Ahli Mesyuarat Negeri
(h) memantapkan pentadbiran negeri
(i) kedaulatan negeri
(j) perpaduan
(k) menjadi benteng untuk menghalang campur tangan British dalam pemerintahan Terengganu

6. (a) (i) Dato' Seri Amar Diraja
(ii) mengawal hubungan

- (iii) diplomasi
(iv) kedaulatan
(v) peluasan
(vi) dibersarakan
(vii) Pakatan Belajar Mengajar Pengetahuan Bahasa
- (b) (i) umat Islam
(ii) Madrasah al-Murshidiyyah
(iii) formal
(iv) Abang Haji Bolhassan
(v) Sekolah Kajang
(vi) kaum wanita
(vii) Datuk Hakim
(viii) Majlis Negeri Sarawak
(ix) Datu Imam
(x) Majlis Syuyukh Islam
- (c) (i) Ketua Anak Negeri
(ii) Daerah
(iii) pembahagian tanah
(iv) pertanian
(v) hakim
(vi) hukum adat

7. (a) Melambatkan peluasan kuasa British
(b) Kemajuan pendidikan
(c) Penubuhan Rejimen Askar Melayu Diraja
(d) Pegawai Tadbir Melayu
(e) Mempertahankan institusi beraja
(f) kemakmuran negeri
8. (a) X / Sultan Perak
(b) ✓
(c) X / Port Dickson
(d) ✓
(e) X / Rejimen Askar Melayu Diraja (RAMD)
9. Perdana Menteri Kedah (1870 – 1898). Dikenali sebagai Tokoh Pembangunan Negeri Kedah. Mencetuskan idea membina terusan bermula dari Alor Setar hingga kaki Gunung Jerai di Gurun. Sempena mengenang jasa beliau kepada pembangunan negeri Kedah, terusan yang dibina dinamakan Terusan Wan Muhammad Saman. Ukuran panjang 36 kilometer, lebar 7.5 meter dan dalam 1.5 meter. Dibina menggunakan kaedah sistem kerah dengan menggunakan peralatan tradisional. Satu idea pertanian secara moden. Selepas pembinaannya, banyak tanah dibuka untuk penanaman padi. Penghasilan padi di negeri Kedah meningkat dan berjaya menjadikan negeri Kedah sebagai jelapang padi negara.
10. Berdasarkan penilaian guru.

Power PT3

Bahagian A

1. A	2. B	3. C	4. B	5. D
6. C	7. B	8. A	9. B	10. A

Bahagian B

1. (a) • Mengkritik pemusatan kuasa Residen Jeneral.
• Mendesak dikembalikan kuasa pemerintahan kepada institusi raja.
• Mendesak bilangan pegawai Melayu dalam perkhidmatan kerajaan persekutuan ditambah.

- Menggesa jawatan yang lebih tinggi dalam perkhidmatan diberi kepada pegawai Melayu.
 - Mendesak kerajaan British memberi perhatian kepada masalah orang Melayu yang tidak mempunyai pekerjaan atau tanah.
 - Mencadangkan penubuhan sekolah untuk pendidikan kaum wanita.
(Pilih mana-mana empat jawapan)
 - (b) • Menggunakan diplomasi untuk mengatasi masalah.
 - Berangkat ke Singapura untuk berunding dengan Gabenor Negeri-negeri Selat.
 - Menandatangani Perjanjian British-Terengganu 1910 untuk menerima wakil British di Terengganu.
 - (c) • Kaedah diplomasi adalah cara yang lebih berkesan berbanding kaedah konfrontasi.
 - Sikap patriotik Raja-raja Melayu patut kita contohi.
 - Kebijaksanaan Sultan Abu Bakar mengekalkan kedaulatan negeri Johor patut kita pelajari.
 - Kita mestilah memberi sokongan kepada pemerintah demi memelihara kedaulatan / keamanan negara.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)
2. (a) • Mewujudkan satu pasukan bersenjata yang dianggotai oleh anak watan.
- Memelihara kedaulatan negara.
- Menjaga keselamatan negara.
- Merupakan asas kepada pembentukan pasukan tentera negara kita.
- (b) • Tuanku Muhammad ibni Yamtuan Antah, Yamtuan Besar Negeri Sembilan.
- Sultan Alang Iskandar, Sultan Perak.
- Dato' Abdullah Dahlan, Undang Luak Rembau.
- Raja Chulan ibni Sultan Abdullah, Raja Di Hilir Perak.
(Pilih mana-mana tiga jawapan)
- (c) • Menjamin keselamatan negara.
- Melindungi institusi Raja.
- Mempertahankan kedaulatan negara.
- Membanteras ancaman musuh negara.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)

Bahagian C

1. (a) • Long Jaafar memajukan Larut dan menjadikannya sebagai pengeluar utama bijih timah.
- Menggalakkan pusat pengajian agama.
- Membina sekolah Melayu Matang pada 1826 untuk memberikan pendidikan kepada anak tempatan.
- Ngah Ibrahim merupakan jutawan yang berwawasan dalam membangunkan ekonomi bangsa.
- Mencontohi sistem pentadbiran moden daripada Sultan Abu Bakar, Johor bagi memajukan daerah Larut.
- Namun usaha beliau berakhir apabila dijatuhi hukuman buang negeri ke Pulau Seychelles.
- (b) Datuk Hakim Imam Abang Haji Murshidi
- Berperanan penting dalam pentadbiran Brooke terutamanya dalam hal ehwal umat Islam di Sarawak.
- Memperkenalkan pengajian Islam formal melalui penubuhan Madrasah al-Murshidiyyah di Kuching pada awal abad ke-20.
- Beliau bersama-sama Datuk Patinggi Abang Haji Abdillah dan Abang Haji Bolhassan menubuhkan sekolah khas bagi kaum wanita untuk mempelajari ilmu agama yang dikenali sebagai Sekolah Kajang.

- Pada tahun 1925 beliau dilantik sebagai Datuk Hakim dan ahli Majlis Tertinggi dan Majlis Negeri Sarawak dan pada tahun 1932 sebagai Datu Imam.
- Mengasaskan Majlis Syuyukh Islam yang kemudiannya dikenali sebagai Majlis Islam Sarawak.

Haji Mohammad Arshad

- Merupakan Ketua Anak Negeri semasa pentadbiran SBUB.
- Membantu Pegawai Daerah menjalankan pentadbiran pada peringkat daerah.
- Menjaga keamanan, mengutip cukai, mengurus hal yang berkaitan dengan pembahagian tanah dan memajukan pertanian dalam masyarakat tempatan.
- Menjadi hakim di Mahkamah Anak Negeri yang mengendalikan kes berkaitan hukum adat dan syariah.

[Mak. 8m]

- (c) • Bijaksana.
- Berwibawa.
 - Berwawasan jauh.
 - Memiliki jati diri yang tinggi.
 - Cinta akan agama, bangsa dan tanah air.
 - Mementingkan kesejahteraan rakyat.

Power KBAT

1. • Memelihara keamanan.
 - Mengatasi masalah jenayah.
 - Menjamin keharmonian rakyat.
 - Memajukan ekonomi.
 - Mengeratkan perpaduan.
 - Mengatasi masalah gejala sosial.
 - Mengelakkan pencerobohan kuasa luar.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)

2. • Sultan tidak boleh menyerahkan negeri Johor kepada kuasa asing.
 - Menteri-menteri dan Jemaah Pangkuan Kerajaan juga tidak boleh menyerahkan negeri kepada kuasa asing.
 - Jemaah Menteri hendaklah terdiri daripada bangsa Melayu, rakyat Johor dan bergama Islam.
 - Pegawai British tidak boleh dilantik untuk mentadbir negeri.
 - Ahli Majlis Mesyuarat Kerajaan hendaklah terdiri daripada rakyat Johor.
 - Proses penggubalan undang-undang tidak melibatkan orang British.
 - Agama Islam sebagai agama rasmi negeri.
 - Raja dan kerajaan Johor mengekalkan hubungan baik dengan kerajaan lain terutama British.

Kertas Model PT3

SKOR

100

Bahagian A

1. D	2. B	3. B	4. B	5. B
6. A	7. A	8. C	9. C	10. C
11. D	12. D	13. B	14. A	15. D
16. B	17. C	18. A	19. A	20. D

Bahagian B

1. (a) (i) Kerajaan Xia (2,205 – 1,766 SM)
- (ii) Kerajaan Shang (1,766 – 1,050 SM)

- (b) Tumpuan utama ialah pertanian seкои dan tanaman padi. Tanaman utama ialah gandum dan barli. Terusan dibina bagi mengairi kawasan pertanian. Menggunakan teknologi pertanian seperti teknologi pembajakan dan penggunaan cangkul serta sabit. Petani menggunakan batas untuk tujuan penanaman. Menternak haiwan seperti lembu, kambing, ayam, dan babi.
- (c) • Memahami kemampuan manusia meningkatkan kemajuan dalam kehidupan.
• Memahami proses pembentukan bandar.
• Sentiasa bersifat tabah dan berdaya tahan dalam menghadapi cabaran.
• Mendidik kita supaya berbangga dengan tradisi serta budaya kita.
• Membentuk sikap patriotisme dan bangga sebagai rakyat Malaysia.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)
2. (a) • Sumber bekalan air untuk memasak, minum, mandi, serta membasuh pakaian.
• Sistem pengangkutan utama untuk membawa penumpang dan barangan.
• Menjadi kawasan petempatan yang dikenali sebagai kampung air.
• Sumber rezeki kepada penduduk di kawasan sekitar sungai.
• Masyarakat menjalankan kegiatan perdagangan dan jual beli di sungai.
• Tempat kegiatan rekreasi seperti pesta regata dan acara perahu berhias.
(Pilih mana-mana tiga jawapan)
- (b) Kaum Iban, Bidayuh dan Orang Ulu menyambut Pesta Menuai atau Gawai Dayak. Kaum Bisaya dan Kadayan menyambut Pesta Babulang. Kaum Melanau menyambut Pesta Kaul. Kaum Kadazandusun dan Murut menyambut Pesta Kaamatan. Kaum Bajau/Sama menyambut Pesta Regata Lapa.
- (c) • Mengadakan aktiviti gotong-royong.
• Mengadakan sambutan atau rumah terbuka semasa hari perayaan.
• Mengadakan aktiviti sukan dan permainan.
• Menjalankan kempen cintakan negara.
• Penerapan nilai-nilai budaya dan warisan dalam aktiviti seharian.
• Menganjurkan program kenegaraan.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)
3. (a) • Pentadbiran diketuai oleh Gabenor.
• Residen Konsular dilantik membantu Gabenor dalam urusan pentadbiran.
• Pulau Pinang menjadi pusat pentadbiran Negeri-negeri Selat yang pertama.
• Pada tahun 1832, pusat pentadbiran Negeri-negeri Selat berpindah ke Singapura kerana lokasinya yang lebih strategik.
- (b) • Tiada wakil Negeri-negeri Selat dalam Majlis Perundangan di India.
• Pejabat India gagal mengawal masalah rompakan terhadap kapal dagang dan pertelingkahan kumpulan Cina di Negeri-negeri Selat.
• Pejabat India mahu menjadikan mata wang rupee India sebagai mata wang rasmi Negeri-negeri Selat.
• Cadangan Pejabat India mengenakan cukai pelabuhan di Negeri-negeri Selat bakal menjejaskan taraf pelabuhan bebas.

- Pejabat India menjadikan Negeri-negeri Selat tempat buangan banduan.
- (c) • Kita perlu membuat perancangan yang strategik bagi menjamin kejayaan dalam sesuatu tindakan.
• Kita hendaklah mempertahankan negara daripada ancaman atau serangan musuh.
• Kita perlu sentiasa cakna dengan perancangan kuasa asing.
• Kita hendaklah sentiasa bermuafakat dan bekerjasama untuk menghadapi musuh negara.
• Kita hendaklah bijak dalam menyusun strategi untuk mencapai cita-cita masa depan.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)
4. (a) • Memerlukan modal yang besar seperti industri perlombongan dan perladangan untuk tujuan eksport.
• Memerlukan tanah yang luas untuk keperluan tanaman ladang secara besar-besaran. Menggunakan teknologi moden seperti penanaman secara ladang dan perlombongan secara besar-besaran.
• Menggunakan tenaga kerja yang ramai, khususnya dalam sektor perlombongan dan perladangan.
• Menghasilkan barangan dalam skala yang besar untuk dieskport ke pasaran antarabangsa.
- (b) • Berlaku perkembangan bandar yang pesat.
• Masyarakat berbilang kaum terbentuk.
• Berlaku pelbagai perkembangan dalam bidang pendidikan.
• Perkhidmatan kesihatan mula mendapat perhatian.
• Penjara dibina untuk memelihara keamanan.
(Pilih mana-mana tiga jawapan)
- (c) • Mengamalkan sikap keterbukaan dan bersedia menerima perubahan.
• Sentiasa memperbaharui dan meningkatkan ilmu pengetahuan.
• Bijak mengatur tindakan dan strategi.
• Menerima perbezaan pendapat.
• Bersikap positif / Menerima perubahan.
(Mana-mana jawapan yang munasabah)

Bahagian C

5. (a) • Menilik nasib untuk meramalkan masa depan.
• Mempercayai ahli sihir dan kuasa azimat.
• Memandang rendah kepada kaum wanita dan memberi penghormatan yang lebih kepada anak lelaki.
• Mengamalkan perlakuan maksiat seperti berjudi, berzina dan meminum arak.
• Bersifat angkuh serta memandang hina ke atas golongan hamba.
• Memuliakan tetamu serta menghormati tuan rumah.
• Menepati janji.
• Menjaga kehormatan diri.
• Sanggup mengorbankan kepentingan diri demi tetamu.
• Suka bersyair, bersajak dan berpidato.
• Gemar membaca karya yang dianggap bermutu dalam temasya tahunan. [Mak. 6m]
- (b) • Menerima wahyu pertama di Gua Hira' Surah al-Alaq (ayat 1 hingga 5) bermula dengan perkataan Iqra' (bacalah).

- Wahyu kedua mengisytiharkan Nabi Muhammad SAW sebagai pesuruh Allah SWT untuk menyampaikan ajaran Islam kepada seluruh manusia.
 - Menjalankan dakwah dalam dua peringkat. Dakwah secara rahsia kepada saudara mara dan sahabat. Dakwah secara terang-terangan kepada keluarganya dengan mengadakan pertemuan di Bukit Safa.
 - Baginda menghadapi tentangan daripada bapa saudara, Abu Lahab. Nabi Muhammad SAW juga menghadapi tentangan daripada masyarakat Arab Quraisy.
 - Baginda berhijrah ke Madinah. Baginda diterima dan diangkat sebagai pemimpin.
 - Berjaya merangka Piagam Madinah. Membentuk sebuah negara Islam di Madinah.
- [Mak. 8m]
- (c) • Menghayati ketabahan Nabi Muhammad SAW menghadapi rintangan.
- Mengatur strategi untuk menjalankan dakwah secara sulit dan terbuka.
 - Berusaha melaksanakan tanggungjawab.
 - Memupuk sikap bertanggungjawab dalam usaha membawa pembaharuan.
 - Menjadikan kita warganegara yang lebih baik.
 - Menanamkan semangat jihad.
 - Sentiasa bersyukur.
 - Melaksanakan tanggungjawab dengan jujur.
- [Mak. 6m]
6. (a) • Terletak di laluan perdagangan utama antara Timur dan Barat.
- Dapat mengawal laluan kapal dagang di Selat Melaka.
 - Bentuk muka bumi yang berbukit-bukau.
 - Sesuai dijadikan benteng pertahanan dan ia menjadi panduan kapal dagang.
 - Terdapat pokok bakau dan api-api di pesisir pantai.
 - Menjadi benteng pertahanan serta pelindung semula jadi yang sukar ditembusi oleh musuh.
 - Terlindung daripada tiupan angin monsun.
 - Membolehkan kapal dagang datang dan berlabuh dengan selamat.
- [Mak. 6m]
- (b) • Keturunan Raja Palembang memberikan taraf kedudukan yang tinggi kepada sultan Melaka dalam kalangan kerajaan lain di Alam Melayu.
- Raja menjadi simbol perpaduan dan kemakmuran.
 - Raja mengetuai angkatan tentera, hubungan diplomatik dan agama Islam.
 - Raja menyelaraskan kegiatan ekonomi serta menegakkan keadilan.
 - Kepemimpinan raja Melaka dikaitkan dengan konsep daulat dan derhaka.
 - Rakyat tidak boleh menderhaka kepada raja.
 - Raja mempunyai kedudukan yang tinggi dan istimewa.
 - Institusi kerajaan seperti adat istiadat istana dan alat kebesaran diraja mengukuhkan lagi kedudukan raja dalam pemerintahan kerajaan.
 - Raja yang memerintah memiliki ciri kepemimpinan seperti adil, berwibawa dan mengambil berat terhadap kebajikan rakyat.
 - Raja memerintah berdasarkan bidang kuasa yang ditetapkan mengikut Hukum Kanun Melaka.
- [Mak. 6m]
- (c) • Warisan negara dan bangsa.
- Menghargai sistem pemerintahan beraja pada hari ini.
 - Memupuk sikap taat setia dan patuh kepada raja.
 - Memahami kesinambungan dalam sistem pemerintahan negara.
 - Mewujudkan semangat perpaduan yang erat.
 - Menguatkan jati diri.
 - Menanamkan semangat patriotisme.
 - Menjadikan kita lebih bersungguh-sungguh untuk mempertahankan kedaulatan negara.
- (Mana-mana jawapan yang munasabah) [Mak. 8m]
7. (a) (i) • Pada tahun 1853, Rentap berjaya membunuh Alan Lee, iaitu pegawai James Brooke.
- Pada tahun 1854, beliau berundur ke Bukit Sadok berikutan serangan James Brooke ke atas kubunya di Sungai Lang.
 - Rentap berjaya mengundurkan pasukan Charles Brooke dalam serangan Charles Brooke ke atas Bukit Sadok pada tahun 1857.
 - Pada tahun 1858 dan 1861, Charles Brooke menggempur kubu Rentap di Bukit Sadok.
 - Rentap berundur ke Entabai dan meninggal dunia beberapa tahun selepas itu.
- [Mak. 3m]
- (ii) • Membina kubu di Ranau.
- Pada Julai 1897, Mat Salleh menyerang pusat pentadbiran British di Pulau Gaya.
 - November 1897, beliau menyerang Ambong.
 - Pada tahun 1898, Mat Salleh dibenarkan mentadbir daerah Tambunan setelah Cowie mengadakan rundingan dengan beliau di Menggatal.
 - SBUB memungkir janji dan mengambil alih pentadbiran Tambunan pada tahun 1899.
 - Tentera SBUB menyerang kubu Mat Salleh di Teboh, Tambunan.
 - Mat Salleh terkorban dalam pertempuran di Tambunan pada tahun 1900.
- [Mak. 3m]
- (b) • Penentangan mereka bersifat setempat.
- Perjuangan tidak meluas ke seluruh negeri.
 - Sokongan tidak menyeluruh.
 - Perjuangan tidak mendapat sokongan daripada pihak istana.
 - British menggunakan pengaruh istana untuk memadamkan kebangkitan masyarakat tempatan.
 - Senjata kuasa Barat lebih canggih berbanding dengan senjata yang digunakan oleh masyarakat tempatan.
 - British menggunakan pelbagai strategi untuk mengatasi kebangkitan masyarakat tempatan.
 - British berpakat dengan Belanda untuk memadamkan kebangkitan masyarakat tempatan.
- [Mak. 6m]
- (c) • Membina jati diri.
- Meningkatkan semangat patriotisme.
 - Menghargai jasa pemimpin atau tokoh.
 - Membentuk semangat berjuang yang tinggi.
 - Berani kerana benar.
 - Mempertahankan institusi raja.
 - Sanggup tampil di barisan hadapan untuk mempertahankan kedaulatan negara.
 - Memperoleh pengajaran dan iktibar.
- (Mana-mana jawapan yang munasabah) [Mak. 8m]

8. (a) • Diplomasi oleh Sultan Abu Bakar Johor.
- Mengadakan hubungan baik dengan kerajaan Negeri-negeri Selat.
 - British mengekalkan kawasan Teluk Belanga di Singapura sebagai milik Kesultanan Johor.
 - Berkunjung ke England untuk bertemu dengan Ratu Victoria.
 - Dikurniakan gelaran Maharaja Johor pada tahun 1868.
 - Berjaya meredakan tekanan Gabenor Negeri-negeri Selat.
 - Diberi kepercayaan menyelesaikan pertikaian di negeri-negeri Melayu.
 - Menubuhkan Lembaga Penasihat Johor di London.
 - Melantik ahli yang terdiri daripada kalangan pegawai British yang berpengaruh untuk menasihati baginda dalam hal pentadbiran.

[Mak. 6m]

- (b) • Sultan Zainal Abidin III menggubal Undang-undang Tubuh bertulis.
- Antara kandungan ialah Kerajaan Terengganu merupakan kerajaan Melayu Islam.
 - Islam merupakan asas perundangan negeri.
 - Sultan Terengganu tidak boleh menyerahkan negeri Terengganu kepada mana-mana kuasa asing.
 - Sultan Terengganu yang menyerahkan Terengganu kepada kuasa asing hendaklah turun dari takhta.

- Menteri Besar mestilah beragama Islam dan merupakan rakyat Terengganu.
- Ahli Mesyuarat Negeri boleh terdiri daripada orang bukan beragama Islam tetapi mestilah rakyat Terengganu.
- Memantapkan pemerintahan dan pentadbiran di samping memelihara kedaulatan negeri.
- Penggubalannya berhubung rapat dengan usaha mengukuhkan perpaduan dalam kalangan raja, pembesar dan rakyat jelata.
- Menjadi banteng untuk menghalang campur tangan British terhadap pemerintahan Terengganu.

[Mak. 6m]

- (c) • Berjaya mempertahankan kesinambungan warisan bangsa.
- Menjamin kesejahteraan hidup rakyat.
 - Membuktikan kepentingan permuafakatan.
 - Berani menghadapi kebenaran.
 - Pemerintah mengutamakan kesejahteraan rakyat.
 - Menunjukkan kepimpinan terbaik.
 - Raja mendapat sokongan rakyat.
 - Berjaya melambatkan proses campur tangan British.
- (*Mana-mana jawapan yang munasabah*)

[Mak. 8m]